

Indholdsfortegnelse

INLEDENDE BEGRUNDELSE FOR VALG AF EMNE.....	3
<i>Problemstilling:.....</i>	<i>4</i>
OPGAVENS OPBYGNING.....	4
VALG AF TEORI.....	4
<i>Idrætsfaglig del:.....</i>	<i>4</i>
<i>Didaktisk del:.....</i>	<i>4</i>
<i>Pædagogisk / Sociologisk del:.....</i>	<i>4</i>
TEORI: SOCIAL LÆRING.....	5
<i>Hvad siger de lovmæssige krav?.....</i>	<i>5</i>
<i>Kognitive læringsmål.....</i>	<i>5</i>
SOCIAL LÆRING I ET IDRÆTSPERSPEKTIV.....	6
<i>Definitioner af social læring.....</i>	<i>7</i>
<i>Social indsigt og -kompetence.....</i>	<i>8</i>
<i>Opsummering på social læring i et idrætsperspektiv.....</i>	<i>8</i>
DIDAKTISK TEORI:.....	8
<i>Deltagerinddragende klasseledelse.....</i>	<i>9</i>
<i>Praksisfællesskab.....</i>	<i>10</i>
<i>Didaktiske principper.....</i>	<i>10</i>
<i>En anderledes læringskultur.....</i>	<i>11</i>
<i>Opsamling på Mette Rose Eriksens didaktiske perspektiv.....</i>	<i>11</i>
<i>Model 1: En didaktisk model for gruppeudvikling.....</i>	<i>12</i>
<i>Model 2: Gruppemedlemmers bevidsthedsniveau.....</i>	<i>13</i>
PÆDAGOGISKE PERSPEKTIVER.....	14
<i>Jean Jacques Rousseau.....</i>	<i>14</i>
<i>Egenkærlighed.....</i>	<i>15</i>
<i>Den negative opdragelse + selvvirksomhed.....</i>	<i>15</i>
<i>Samtale og dialog.....</i>	<i>16</i>
<i>Opsamling på Rousseaus opdragelsestænkning.....</i>	<i>16</i>
THOMAS ZIEHE: SOCIOLOGISK PERSPEKTIV.....	17
<i>Informalisering:.....</i>	<i>17</i>
EMPIRI: ANALYSE AF PRAKSISFORLØB.....	18
<i>Beskrivelse af proces og hensigt.....</i>	<i>18</i>
<i>Valg af metode til dataindsamling (kvalitativ).....</i>	<i>19</i>
<i>Anvendelse af teori og didaktiske redskaber.....</i>	<i>19</i>
<i>Beskrivelse af praksisforløb (5. klasse).....</i>	<i>20</i>
SKEMATISERING AF PRAKSISFORLØB (SE BILAG 1).....	21
EVALUERING AF PRAKSISFORLØBET.....	21
UDVÆLGELSESPROCES - SPØRGESKEMAER (SE BILAG 2).....	21
<i>Udvælgelsesproces af elever.....</i>	<i>22</i>
<i>Opsummering på udvælgelse af elever til interview.....</i>	<i>23</i>
DATAINDSAMLING + ANALYSE:.....	24
<i>Interview med elever.....</i>	<i>24</i>
<i>Opsummering på ovenstående analyse af de kvalitative data:.....</i>	<i>26</i>

<i>Vurdering af elevernes bevidsthedsniveauer: .....</i>	<i>26</i>
<i>Hvad indikerer analysen - en tolkning af processen .....</i>	<i>27</i>
DISKUSSION + REFLEKSION	27
REFLEKSION OVER DEN KVALITATIVE UNDERSØGELSESMETODE	29
<i>Hvilke ulemper havde den kvalitative metode? .....</i>	<i>29</i>
SAMMENFATNING AF REFLEKSIONSDELEN	30
KONKLUSION.....	31
PERSPEKTIVERING.....	32
<i>1) Idrættens rolle og legitimitet i forhold til Folkeskolens dannelsesopgave.....</i>	<i>32</i>
<i>2) Foreningslivet og fritidssportens negative indvirkning på arbejdet med de sociale mål i et praksisfællesskab. 32</i>	
KILDEFORTEGNELSE:	33
BILAG 1) UNDERVISNINGSFORLØB.....	34
BILAG 2: SPØRGESKEMA 5. KLASSE	39
BILAG 3: INTERVIEW MED ELEVER.....	40

Indledende begrundelse for valg af emne

Under hele min periode som elev i den danske folkeskole, har jeg altid været meget interesseret og engageret i faget idræt, og det praktiske indhold som vi blev præsenteret for. Men I den tid jeg har beskæftiget mig med idræt som linjefag på seminariet, har jeg ofte gjort mig nogle tanker omkring idrættens medvirken til elevernes dannelse, der har en stor plads i formålsparagrafferne for den danske folkeskole.

Jeg vil derfor i den følgende bacheloropgave, sætte fokus på den kognitive og dannelsesmæssige dimension i faget idræt, mere præcis angivet som de sociale færdigheder og egenskaber i undervisningen. Årsagen skal findes i opfattelsen af idræt, som værende et fag der ofte kun beskæftiger sig med fysisk aktivitet, der skal aflaste eleverne fra deres boglige timer i klassen. Således beskriver EVA- rapporten situationen omkring lærernes holdning og tilgang til faget idræt:

”Lærerne vil gerne se idræt som et kundskabs- og dannelsesfag, og de har visioner for udviklingen. Men i den daglige undervisning er denne opfattelse, især på de ældste klassetrin, ofte fortrængt til fordel for bevægelse, boldspil og et rekreativt afbræk i en ellers boglig skoledag”¹

Hermed vidner EVA- rapporten om et ømt punkt hos mange lærere, der i bund og grund ønsker at opfylde målene for idrætsfaget, men hvor muligheden for at vælge det traditionelle indhold uden andre mål end selve aktiviteten, bliver foretrukket som en aflastning i en hverdag med mange boglige fag. Derudover kommer EVA- rapporten med en anden relevant og problemfyldt beskrivelse, der peger på manglende mål med idrætstimerne:

”Evalueringen viser at idrætslærerne i vidt omfang fokuserer på hvad eleverne skal lave, og ikke hvad de skal lære. Det er derfor nødvendigt at styrke arbejdet med at sætte mål for undervisningen, klassen og den enkelte elev.”²

Angiveligt tyder det på at lærerne ofte vælger at holde et fokus på de praktiske aktiviteter, frem for at opfylde de lovmæssige formål og mål. Der er åbenbart mangel på en målrettet undervisningen, der udover indholdet, også fokuserer på elevernes læring, der både kan være idrætsfaglig og især kognitivt og dannelsesmæssigt udviklende. Specifikt vil jeg herunder nævne den de sociale mål, som rummer en indsigt og kompetence, inden for de sociale værdier og normer.

EVA- Rapporten peger også på, at mange lærere angiveligt ikke formår at systematisere en undervisning med visionen om de værdimæssige mål.³ Dette giver mig derfor en god grund til at undersøge dette problemfelt nærmere, for at vurdere om de sociale læringsmål er et idealistisk foretagende i idrætsundervisningen. Jeg ønsker at få en god afklaring omkring social læring, og således også et indblik i nogle didaktiske redskaber, der kan hjælpe mig på vej, imod at blive en god faglig idrætslærer, med et målrettet fokus på både indhold og mål. Derfor leder dette mig videre til min problemstilling for hele opgaven:

¹ Danmarks Evalueringsinstitut; Idræt i folkeskolen (2004) side 5

² Danmarks Evalueringsinstitut; Idræt i folkeskolen (2004) side 5

³ Danmarks Evalueringsinstitut; Idræt i folkeskolen (2004) side 19

Problemstilling:

Hvilke handlemåder kan læreren benytte sig af, for at fremme den sociale læring i idræt?

Opgavens opbygning

Overordnet er opgaven bygget op med en teoretisk del, der skal være grundstenen for min videre behandling af empiri og diskussionsdel. Empirien inddrages i forlængelse af teorien, og er en proces der er iværksat under min praktikperiode på seks uger. Efter empiri-delen vil jeg diskutere teorien med kobling til mine undersøgelser, samt emnet og min problemstilling. Afslutningsvis vil jeg se hvilke svar min behandling af emnet har givet mig, således at jeg kan skabe en konklusion på min problemstilling.

Valg af teori

Til den teoretiske del har jeg valgt nogle relevante teorier, der skal komme med grundlæggende argumentationer og afklaringer af emnet omkring social læring i idræt. De skal skildre forskellige perspektiver til emnet, fra idrætsfaglige vinkler til pædagogiske synspunkter, og således også fra didaktikkens verden. De valgte teorier vil blive brugt som inspiration, argumentation, metoder og analyse til min undersøgelse i empiridelen, samt den afsluttende diskussionsdel.

Idrætsfaglig del:

Den idrætsfaglige del bygger på beskrivelser og definitioner af social læring. Her vil jeg især benytte mig af relevant teori med tilknytning til idræt, og nogle afsnit fra EVA- rapporten vedrørende idræt i folkeskolen, udarbejdet af Danmark Evalueringsinstitut. Der vil komme et kort psykologisk perspektiv på social læring, og ligeledes et eksempel på hvilket indhold i idræt der med fordel kan benyttes med målet om social læring.

Didaktisk del:

De didaktiske beskrivelser og overvejelser omhandler helt konkret de initiativer og handlemåder som læreren kan benytte sig af, for at imødekomme målene om social læring i en idrætsfaglig praksis. Her vil jeg blandt andet inddrage teori om deltagerinddragende klasseledelse og andre didaktiske redskaber, der kan inddrages i min empiridel. Til den idrætsfaglige og didaktiske del, bruger jeg hovedsageligt teorier der er beskrevet af Helle Rønholt og Mette Rose Eriksen, og tilknytter dertil de lovmæssige krav, i form af Fælles Mål 2009 for idræt.

Pædagogisk / Sociologisk del:

Ligeledes vil jeg benytte mig af relevante pædagogiske teorier, for at have de nødvendige pædagogiske argumenter og inspirationskilder på min vej imod den kommende konklusion på min problemstilling. Her benytter jeg blandt andet teori fra Jean- Jacques Rousseau, der beskæftiger sig med opdragelsestænkningen, herunder lærerens rolle i undervisningen, der rummer en indirekte tilgang til elevens læring, med fokus på at opfordre eleven til egen refleksion og selvvirksomhed. I forlængelse af det pædagogiske perspektiv, vil jeg inddrage et sociologisk afsnit, hvor Thomas Ziehe kommer med en beskrivelse af de vanskeligheder der findes i dannelsesopgaven under det moderne.

Afslutningsvis kan jeg således opstille en overordnet oversigt over processen:

1. Teori om social læring (formål, mål, idrætsfaglig)
2. Didaktiske synspunkter og handlemåder
3. Pædagogiske / sociologiske perspektiver og argumenter

4. Empiri del (indledning, beskrivelse af proces, argumentation, analyse)
5. Diskussionsdel
6. Konklusion

Teori: Social læring

Først og fremmest vil jeg lave en begrebsafklaring af ”social læring” i relation til de forskellige perspektiver der tilknyttes opgaven, for at skabe et godt fundament til det videre arbejde med emnet og dets problemstilling. Social læring kan relateres til mange forskellige sammenhænge, men i og med at jeg benytter det i en lærerfaglig kontekst, vil jeg afklare begrebet ud fra følgende perspektiver:

- De lovmæssige krav (Undervisningsministeriet)
- Idræt
- Didaktisk
- Pædagogisk

Hvad siger de lovmæssige krav?

Jeg vil gerne lægge ud med at præcisere, hvorfor man kan bringe social læring ind i undervisningen, og således også i idrætstimerne. Dette vil jeg gøre ud fra de lovmæssige krav der stilles til undervisningen. Således beskrives formålet med undervisningen i idræt:

”Formålet med undervisningen i idræt er, at eleverne gennem alsidige idrætslige læringsforløb, oplevelser, erfaringer og refleksioner opnår færdigheder og tilegner sig kundskaber, der medfører kropslig og almen udvikling.”

Stk. 3. *”Undervisningen skal give eleverne forudsætninger for at tage ansvar for sig selv og indgå i et forpligtende fællesskab.”*⁴

Herved kan jeg blandt andet se, at formålet med undervisningen skal hjælpe eleverne på vej i deres almene udvikling. Her skal idrætsundervisningen give anledning til oplevelser, erfaringer og refleksioner, for at denne udvikling kan ske. Ligeså skal eleverne udstyres med forudsætninger for at kunne tage ansvar for sig selv, og samtidig være en del af et forpligtende fællesskab. Dette kan for eksempel være det sociale klassefællesskab, eller det demokratiske samfund.

Denne beskrivelse tager fat i det helt grundlæggende og væsentlige, i forhold til den proces jeg senere vil beskrive og diskutere omkring social læring i idræt. Jeg vil senere i processen inddrage de idrætslige værdier der står beskrevet i Fælles Mål 2009 til de forskellige klassetrin. Disse værdier rummer nogle vigtige sociale kundskaber og færdigheder, som kan udvikles undervejs i idræt, og jeg vil gerne bringe dem i spil under min diskussionsdel.

Kognitive læringsmål

Idet jeg undersøger *social læring*, som et perspektiv og mål med idrætsundervisningen, så er det vigtigt at afklare, hvad det rent psykologisk betyder at skabe social læring ud fra en idrætspraksis. Hvordan hænger det sammen med kognitive og almene udvikling? Derfor vil jeg kort definere, hvad kognitiv udvikling betyder. Både for at få et hurtigt psykologisk perspektiv på emnet, men

---

⁴ Undervisningsministeriet: *Fælles Mål 2009 - Idræt*

også for at skabe en forståelse for opgavens proces og indhold. Kognition kan således beskrives på følgende måder:

”At forstå kognition er derfor at forstå, hvordan vi skaber forståelse af den verden, der omgiver os. Kognition er uløseligt forbundet med erkendelse af omverdenen.”

”Derfor er den verden, den sammenhæng de møder os, vigtig for at forstå, hvordan vi lærer at tænke.”

”Det lille barn lærer at tænke, idet det håndterer den verden, det har omkring sig”⁵

Disse definitioner giver et godt fundament for at arbejde videre med *social læring* i min opgave, både fordi de underbygger mine intentioner om at beskrive og diskutere, hvordan *social læring* kan tænkes ind som et bevidst mål i et praksisforløb i idræt. De kognitive processer er beskrevet som de erkendelser og forståelser vi får af omverdenen, der gør at vi eksempelvis tænker og handler som vi gør. Med dette psykologiske perspektiv, kan jeg nu arbejde videre hen imod at skabe en god afklaring af social læring, i en idrætsfaglig sammenhæng.

Social læring i et idrætsperspektiv

I dette afsnit vil jeg beskrive *social læring* ud fra et idrætsfagligt perspektiv. Idræt kan med fordel benyttes med fokus på at give eleverne social læring, fordi faget rummer mange forskellige elementer, der kan føre til sociale udviklingsprocesser. For eksempel kan indhold med boldspil være socialt udviklende, da det bygger på fælles rammer, regler, roller og konflikter⁶. Derfor vil jeg gerne have indsigt i nogle forskellige beskrivelser og definitioner af social læring, med målet om at skabe et godt overblik og fundament, i mit videre arbejde videre med emnet og min problemstilling.

Først og fremmest vil jeg gerne tydeliggøre, hvordan det sociale læringsperspektiv kan anskues i forbindelse med faget idræt. Til denne beskrivelse anvender jeg primært teori af Helle Rønholt, der med sit kapitel om *social læring* kommer med historik, definitioner og didaktiske vinkler til emnet.

Social læring kom først for alvor på banen som et supplerende perspektiv til det fysiske og aktive indhold i idræt, da man med en ny skolelov fra 1975 lagde vægt på en mere alsidig og helhedsmæssig af eleverne. Her var der nu således også fokus på de psykiske og sociale faktorer i idrætstimerne, der skulle ligestilles med de andre mål i undervisningen.⁷

Hermed blev der åbnet op for et mere helhedsorienteret syn på idrætsundervisningen, og for at vise dette alsidige billede af idrætsundervisningens mange perspektiver vil jeg indsætte en didaktisk model, *Idræts- og læringshjulet*, der er udarbejdet, med inspiration fra blandt andet Helle Rønholt, af SKUD, skoleidrættens udviklingscenter. Modellen illustrerer tydeligt, at idrætsundervisningen rummer et socialt læringsperspektiv, der kun er en del af hjulet, der også bygger på indhold og læringskategorier. Se modellen på følgende side:

⁵ Hansen, Kirsten Grønbæk: *Kap. 7 s. 130.* i; Den nye Psykologihåndbog

⁶ Inspiration fra: Rønholt, Helle: *Idrætsundervisning – en grundbog i idrætsdidaktik*, kap. 14 s. 219

⁷ Rønholt, Helle: *Idrætsundervisning – en grundbog i idrætsdidaktik*, kap. 14 s. 212

Figur 1: *Idræts- og læringshjulet*, af SKUD (skoleidrættens udviklingscenter)

Modellen bekræfter således at *social læring* har en vigtig position i idrætsfaget, og den kan benyttes til at skabe et overblik i lærerens praksis, især med henblik på de didaktiske overvejelser. Ligeledes kan modellen inddrages i selve undervisningen, for at give eleverne bevidsthed om lektionernes indhold og mål. Denne indsigt hos eleverne, vil jeg også bringe på banen senere i min proces.

Definitioner af social læring

I forlængelse af *Idræts- og læringshjulet*, medfølger der en klar definition af det sociale læringsperspektiv, der således bliver startskuddet på en mere konkret afklaring af begrebet. De efterfølgende definitioner er tiltænkt en central rolle igennem hele opgaven, og skal fremhæves i min empiridel, og diskuteres afslutningsvis. Således defineres *social læring*, ud fra *Idræts- og læringshjulet*:

*”Social Læring er social indsigt og social kompetence. Ikke kun læring fra andre, men også at lære andre noget og at kunne handle sammen . Bevidsthed om egen person, interpersonelle relationer og gruppen som en sammenhængende enhed .”*⁸

Her nævnes endvidere to forskellige karakteristikker af *social læring*, der hører under citerede definition. *Social læring* bygger på både en social indsigt og kompetence. Lige så tyder det på, at social læring foregår i et fælles forum sammen med andre mennesker, hvor man både skal have indsigt i egen rolle og relationen mellem hinanden, for at kunne opnå en social læring. Jeg vil i de næste afsnit uddybe den sociale indsigt og -kompetence, for at få en mere klar definition.

⁸ Lene Terp: *Didaktiske redskaber i idrætsundervisningen*, s. 6: Et Inspirationsmateriale fra SKUD – skoleidrættens udviklingscenter

Social indsigt og -kompetence

Helle Rønholt beskæftiger sig med disse begreber i en fagdidaktisk sammenhæng, og det er ud fra hendes beskrivelser jeg vil komme med følgende definitioner. Her skal læreren, ifølge Helle Rønholt forsøge at påvirke elevernes sociale indsigt og handlekompetence. Således skelner Helle Rønholt mellem de to begreber:

Social indsigt:

"Eksempelvis kan en bevidstgørelse i forbindelse med en oplevelse af den sociale omgang samt normer og værdier i en gruppe give indsigt i de handlinger der foregår."

Social kompetence:

*"Kendskabet til, hvad der styrer aktiviteterne, gør det muligt for den enkelte at vurdere og handle aktivt i den sociale situation."*⁹

Hermed ser vi igen to brugbare definitioner, der påpeger at eleverne skal have indsigt i de normer og værdier, gældende for klassens sociale aktiviteter, men de skal også være i stand til at vurdere og handle under aktiviteten, ud fra et kendskab til de forudsætninger og faktorer der påvirker. I min empiridel vil jeg netop undersøge, om det kan lade sig gøre at planlægge og gennemføre et forløb, der udvikler elevernes sociale indsigt og kompetence.

Opsummering på social læring i et idrætsperspektiv

Afslutningsvis vil jeg samle op på mine ovenstående beskrivelser af *social læring*. Jeg har indtil videre fået en god indsigt, der vidner om at *social læring* med fordel kan indgå som et bevidst mål i idrætstimerne. De lovmæssige krav lægger op til *social læring*, som en del af den dannelsesmæssige opgave, hvor eleverne skal indgå og agere i et fællesskab med hinanden. Indholdsmæssigt rummer idræt også potentielle områder, der kan bidrage til elevernes læring. Blandt andet fordi der findes forskellige aktiviteter, herunder boldspil, der sætter eleverne under nogle rammer og situationer, hvor eleven selv og klassen som gruppe, skal forholde sig til eksempelvis spilleregler, værdier og normer og hinandens roller.

Didaktisk teori:

Nu hvor jeg har skabt mig en god afklaring over feltet omkring *social læring*, herunder forskellige definitioner og beskrivelser, samt rollen i de lovmæssige krav, vil jeg nu mere konkret arbejde hen imod at beskrive nogle didaktiske redskaber og handlemåder. Formålet med den didaktiske del er, at beskrive nogle redskaber der kan benyttes i en undervisning, der fremmer målet om *social læring* hos eleverne. Disse redskaber / handlemåder indgår således også i min empiridel, hvor de anvendes i et praksisforløb og dertilhørende analyse. Således kommer EVA- rapporten med denne evaluering, som giver mig en god grund til at finde nogle konkrete didaktiske værktøjer at arbejde med:

*"De fleste lærere forklarer at de arbejder med "idrættens værdier og idrætstraditioner og kulturer integreret i den praktiske undervisning."*¹⁰

⁹ Helle Rønholt: *Idrætsundervisning – en grundbog i idrætsdidaktik*, kap. 14 s. 213

¹⁰ Danmarks Evalueringsinstitut; *Idræt i folkeskolen* (2004) side 19

På trods af arbejdet med værdimæssige og kulturelle mål, oplever evalueringsrapporten en problematisk tilgang til opfyldelsen af målene:

"På trods af nogle læreres målrettede undervisning er det klare indtryk at integrationen overordnet sker på en usystematisk og tilfældig måde."¹¹

Disse to citater vidner helt klart om nogle gode intentioner blandt lærerne, om at arbejde med andre mål end eksempelvis kropslige og spilmæssige. Men dog oplever vi end helt anden virkelig ifølge EVA- rapporten, og dette skyldes måske manglede handlemåder og redskaber til undervisningen. Hermed vil jeg nu indlede mine didaktiske afsnit, der skal give nogle bud på redskaber og værktøjer der kan fremme undervisningens mål om *social læring*.

Til de didaktiske beskrivelser vil jeg benytte teori af Mette Rose Eriksen, der beskæftiger sig med deltagerinddragende klasseledelse i idræt, samt teori fra Helle Rønholts kapitel om social læring fra *Idrætsundervisning - en grundbog i idrætsdidaktik*.

Deltagerinddragende klasseledelse

Formålet med dette afsnit er at beskrive hvilke metoder og overvejelser man kan benytte sig af, for at tilrettelægge og gennemføre en idrætsundervisning der kan bidrage til målet om *social læring*. Jeg vil anvende Mette Rose Eriksens artikel, *Deltagerinddragende klasseledelse i idræt, udfordrer fagets traditionelle brug af mesterlæreprincippet*, der blandt andet omhandler væsentlige didaktiske fokuspunkter som :

- Planlægning og organisering
- Klasseledelse og kultur
- Læringskultur
- Samtale

Først og fremmest fremhæver Mette Rose Eriksen, at undervisningens praksisindhold skal bidrage til elevernes forståelse og viden. Dette stemmer således også overens med formålene for faget idræt, der for eksempel skal medføre en almen udvikling hos eleverne. For at fremme denne proces, mener Mette Rose Eriksen at idrætsundervisningen med fordel kan bevæge sig fra den traditionelle form og kultur, herunder mesterlæreprincippet, hvor læreren instruerer og forklarer, mens eleverne efterfølgende udfører aktiviteten derefter.¹² Derfor mener Mette Rose Eriksen at læreren med fordel kan lave en anderledes organisering af klasseledelsen, der karakteriseres sådan:

"En alternativ organisering af klasseledelsen gennem samtaleformer kan foregå som en mere reel dialogisk form, hvor deltagerne løbende søger at skabe en fælles videnskonsstruktion."¹³

Hermed ser vi et fokus på en mere dialogisk præget undervisning, og hvor eleverne gennem samtaler, skal være fælles om at tilegne sig ny viden eller erfaringer. Mette Rose Eriksen mener dertil også at eleverne skal have større mulighed for at reflektere over deres praksis, så de kognitiv

---

¹¹ Danmarks Evalueringsinstitut; Idræt i folkeskolen (2004) side 19

¹² Eriksen, Mette Rose: *Deltagerinddragende klasseledelse i idræt udfordrer fagets traditionelle brug af mesterlæreprincippet* s. 170

¹³ Eriksen, Mette Rose: *Deltagerinddragende klasseledelse i idræt udfordrer fagets traditionelle brug af mesterlæreprincippet*

og sprogligt kan skabe en bedre forståelse for idrættens indhold. Helt konkret kommer hun også med et inspirerende didaktisk input til min empiridel, hvor hun hæfter sig ved vigtigheden af nogle grundige overvejelser omkring planlægningsdelen. Mette Rose Eriksen siger således:

*"I en planlægning af undervisningens iscenesættelse må en særlig klasseledelsesmæssig overvejelse være at eleverne skal have rum til og desuden være i stand til at kommunikere om de fysiske aspekter og forstå hinandens og lærerens perspektiver og intentioner."*¹⁴

Eleverne skal altså have mulighed for undervejs i undervisningen, at drøfte det indholdets mening og læringsmæssige udbytte, og derved skabe en forståelse for de andre elevers og lærerens tilgang og planer for deres involvering i aktiviteten. Når eleverne involverer sig i en fælles aktivitet og under denne proces opnår læring, kaldes det for et praksisfællesskab.¹⁵ Det forudsætter at der sker interaktioner mellem eleverne, hvor hver enkelt elev bidrager til de igangsatte aktiviteter og dertilhørende læringsituationer:

Praksisfællesskab

Altså kan elevernes deltagelse i et praksisfællesskab, være en forudsætning for at jeg efter hensigten, kan skabe en social læringsproces i undervisningen. I det følgende vil jeg kort beskrive, hvad et praksisfællesskab helt konkret betyder. Mette Rose Eriksen nævner i sin artikel, teoretikeren Etienne Wenger, der kommer med følgende udmelding:

*"Ifølge Wenger er læring altid situeret og udvikles altid gennem deltagelse i en social praksis. Idrætsundervisningen kan måske netop i denne forståelse karakteriseres som situationer, der indeholder særlige læringskvaliteter..."*¹⁶

Herved forstår jeg, at læring kan opstå under en social praksis, hvor eleverne indbyrdes bidrager til nye erfaringer og læring i de givne rammer og situationer. Faget idræt rummer nogle gode indholdsområder med potentiale for et godt praksisfællesskab. Her vil jeg igen nævne boldspil som indhold, der aktiverer eleverne i både en fysisk og kognitiv forstand. De skal forholde sig til og handle efter spilllets regler, normer og hinandens deltagelse og roller. Jeg vil senere anvende indholdsområdet boldspil, idet jeg benytter dette i empirien.

Didaktiske principper

Ifølge Mette Rose Eriksen skal læreren anerkende elevernes subjektive deltagelse og deres oplevelser med hinanden i praksisfællesskabet. Læreren skal bevidst strukturere undervisningen, således at eleverne kan reflektere og tale om deres oplevelser undervejs. Men dertil hører også nogle vigtige overvejelser og ledelsesmæssige opgaver for læreren, som igangsætter og leder af de læringsgivende aktiviteter. Mette Rose Eriksen peger på nogle centrale didaktiske principper, der er væsentlige for at opnå læring. Disse vil jeg liste op i punktform, og knytte kommentarer til:

- Undervisningsindholdet skal være autentisk
- Eleverne skal gøres bevidste om hensigten og målet for aktiviteten.

---

¹⁴ Eriksen, Mette Rose: *Deltagerinddragende klasseledelse i idræt udfordrer fagets traditionelle brug af mesterlæreprincippet*

¹⁵ Eriksen, Mette Rose: *Deltagerinddragende klasseledelse i idræt udfordrer fagets traditionelle brug af mesterlæreprincippet* s. 169

¹⁶ Eriksen, Mette Rose: *Deltagerinddragende klasseledelse i idræt udfordrer fagets traditionelle brug af mesterlæreprincippet* s. 169

Når Mette Rose Eriksen taler om en autentisk undervisning, så mener hun at samtale- og refleksions situationerne skal forekomme som en naturlig del af aktiviteten / spillet, hvor eleverne får tid til at drøfte og reflektere over den situation der lige er hændt. Læreren kan her være styrende i en plenum samtale, eller bringe den hændelse der lige er sket op til drøftelse. For eksempel kan læreren observere en hændelse i spillet, hvor visse elever ikke handler efter sociale normer. Det kan måske være en gruppe "bolddygtige" drenge, der ikke spiller til de mindre gode, selvom de er spilbar og fri til en aflevering. Her kan læreren enten midlertidigt stoppe spillet, og bringe hændelsen i spil til en fælles samtale om, hvorfor drengene ikke spiller bolden til de spilbare holdkammerater, og dertil knytte nogle relevante supplerende spørgsmål til.

Læreren skal ifølge Mette Rose Eriksen have en anerkendende tilgang til elevernes subjektive deltagelse i fællesskabet, og derved konstruere samtaler og refleksive processer, der bygger på elevernes holdninger og oplevelser i spillet. Herved forstår jeg, at alle elevernes handlinger kan benyttes, selv drengenes manglende evne til at give bolden videre, idet det giver anledning til at eleverne kan beskrive deres oplevelse af hændelsen. Derved individuelt udvide deres respektive forståelse og indsigt i sociale værdier og handlinger der kan tilknyttes.

En anderledes læringskultur

Et skifte til en ny læringskultur i idræt bygger således på, at eleverne ud over de ovenstående elementer, skal bevidstgøres og have forståelse for hensigten med undervisningen. Det er derfor ikke nok, at eleverne bare "kastes ud" i aktiviteten, uden en viden om hvorfor? Mette Rose Eriksen appellerer i sin artikel, til læreren som igangsætter og leder, hvor man sætter eleverne ind i målene med undervisningen, og hensigten med de samtaler og refleksioner der gives plads til undervejs. Hun skriver således:

"Eleverne søger generelt at skabe meningsfuldhed i undervisningens aktiviteter. Men hvis læringsmålene ikke og lærerens intention med aktiviteten ikke fremstår klart for dem, søger de andre meninger med bevægelsesaktiviteterne."¹⁷

Opsamling på Mette Rose Eriksens didaktiske perspektiv

Derfor kan jeg med fordel antage, ud fra Mette Rose Eriksens artikel, at de sociale læringsmål kan opfyldes ved at konstruere en undervisning, hvor eleverne bevidstgøres om indholdets mål og intentioner. At de skal være kropslige aktive, samtidig med at de individuelt og i fællesskab, får mulighed for at føre dialog om de hændelser undervejs, der omhandler sociale problemstillinger eller værdier. Denne lærings- og forståelsesproces skal styres af læreren som klasseleder, der i hovedtræk skal sikre nogle autentiske rammer, herunder de fysiske, spilmæssige og kognitive aspekter. Disse didaktiske overvejelser og principper vil jeg senere anvende i min empiridel.

I min afrunding af de didaktiske perspektiver, vil jeg gerne tilføje et afsnit omhandlende den *intentionelle sociale læring* og *gruppeudvikling*. Her bidrager Jørgen Christensen og Erik Torstensen, fra Helle Rønholts kapitel om *social læring*, med nogle didaktiske værktøjer og analyseredskaber, der sammen med Mette Rose Eriksens teorier, vil blive inddraget i min empiri.

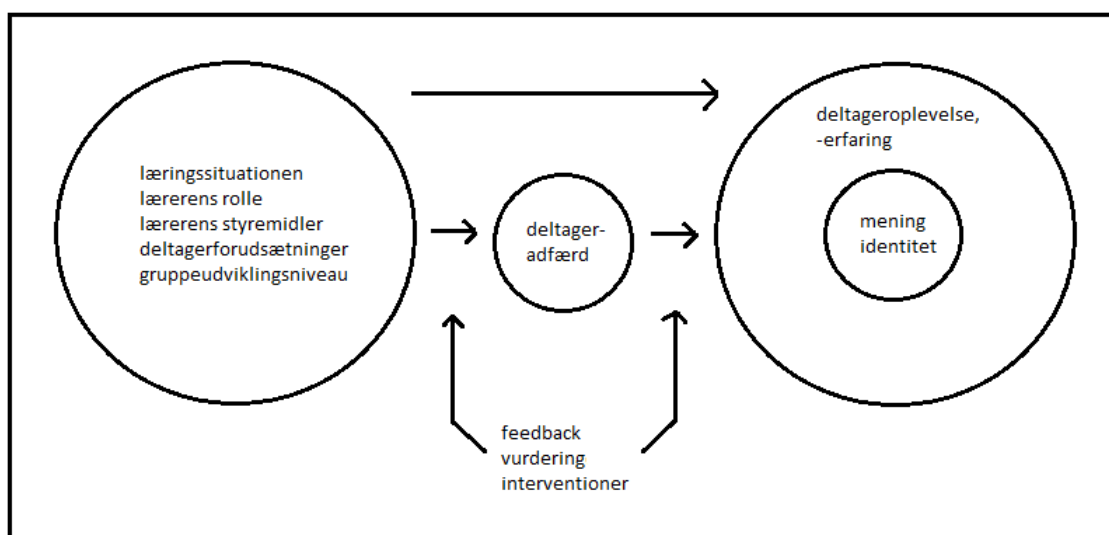
¹⁷ Eriksen, Mette Rose: *Deltagerinddragende klasseledelse i idræt udfordrer fagets traditionelle brug af mesterlæreprincipper*.

Afsluttende didaktisk perspektiv + analyseværktøj

Overordnet vil jeg inddrage to didaktiske modeller, der omhandler gruppeudvikling og medlemmernes bevidsthedsniveau. Disse modeller kan med fordel benyttes i min empiri som inspiration og analyseredskab, da Jørgen Christensen og Eriks Torstensen beskriver disse i en undervisningssammenhæng med fokus på de personlige og sociale mål. De beskæftiger sig både med udviklingen af gruppen / klassen, samt elevens egen udvikling.

Model 1: En didaktisk model for gruppeudvikling

Denne model illustrerer nogle vigtige kategorier som har indflydelse på elevernes udbytte i form af erfaringer, meninger og identitetsskabende aspekter. Læreren har ved denne model mulighed for at få indflydelse på læringsprocessen, hvor elevernes adfærd i aktiviteten er afhængig af deres egen meningsskabelse, oplevelser og erfaringer. Således illustreres den didaktiske model for gruppeudvikling:

Figur 1: En didaktisk model for gruppeudvikling (Christensen og Torstensen 1982)¹⁸

Modellen viser hvorledes læreren kan påvirke elevernes læring, meningsskabelse, erfaringer og oplevelser. Læreren skal generelt gøre sine overvejelser omkring de nævnte kategorier i venstre cirkel, der blandt andet rummer styremidler, elevforudsætninger og lærerens rolle. Klassens adfærd under aktiviteten, påvirkes både af cirklen til venstre, men således også af den højre cirkel, der rummer elevens oplevelser, erfaringer og meningsskabelse. Læreren kan undervejs bidrage til processen mellem cirklerne, ved at åbne op for dialoger, feedback og vurderinger der er tilknyttet elevernes adfærd i den igangsatte aktivitet¹⁹.

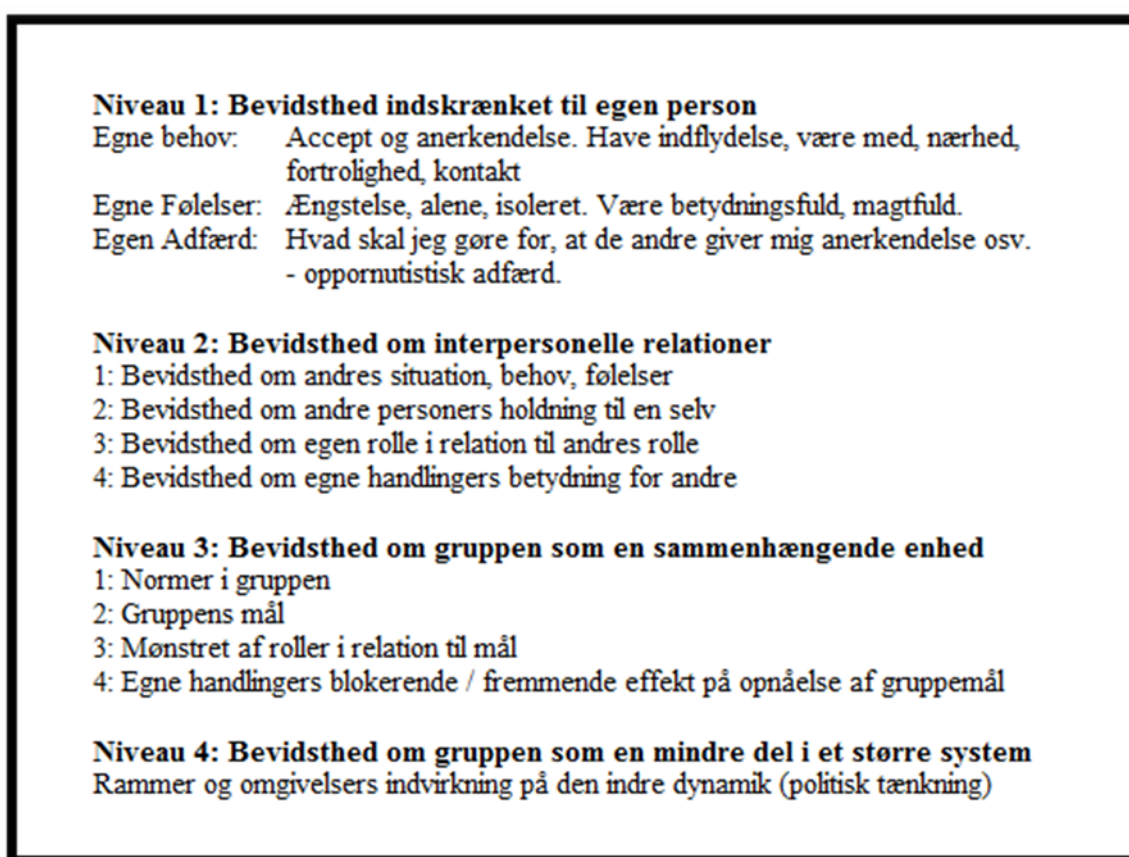
Jeg vil i analysen af min undersøgelse og de indsamlede data, benytte denne model til at vurdere, hvordan min rolle som lærer har bidraget til en udvikling i elevernes sociale adfærd. Der vil også forekomme en vurdering af, om elevernes erfaringer og meningsskabelse, har påvirket deres sociale adfærd under deltagelse i spillene.

¹⁸ Helle Rønholt: *Idrætsundervisning – en grundbog i idrætsdidaktik*, kap. 14 s. 217

¹⁹ Helle Rønholt: *Idrætsundervisning – en grundbog i idrætsdidaktik*, kap. 14 s. 217

Model 2: Gruppemedlemmers bevidsthedsniveau

Den anden didaktiske model omhandler den individuelle elevs egen udvikling. Jørgen Christensen og Erik Torstensen mener nemlig at elevens egen udvikling er afgørende for en samlet gruppe / klasseudvikling²⁰. De har derfor udarbejdet en model, der viser elevens bevidsthedsniveauer, der rummer bevidsthed om egen tilstedeværelse i gruppens aktivitet, om interpersonelle relationer og gruppens som en sammenhængende enhed. Det sidste niveau rummer en bevidsthed om andre påvirkninger af gruppens dynamik, så som rammer og de omgivelser man befinder sig i. Modellen for gruppemedlemmers bevidsthedsniveau, vil jeg benytte som analyseredskab, til at vurdere klassen og udvalgte elevers udvikling i min undersøgelsesproces. Jeg vil vurdere om eleverne bevæger sig frem i bevidsthedsniveauerne, fra individuel indsigt til en bredere gruppemæssig indsigt. Jørgen Christensen og Erik Torstensen illustrerer modellen som følgende:

Figur 2: Gruppemedlemmers bevidsthedsniveau (Christensen og Torstensen 1984)²¹

Afrunding + overgang til pædagogiske perspektiver

Hermed afslutter jeg mit didaktiske perspektiv med to gode didaktiske værktøjer, der giver inspiration og mulighed for at analysere og vurdere min empiriproces, og de data der udledes derfra.

²⁰ Rønholt: *Idrætsundervisning – en grundbog i idrætsdidaktik*, kap. 14 s. 218

²¹ Helle Rønholt: *Idrætsundervisning – en grundbog i idrætsdidaktik*, kap. 14 s. 218

De didaktiske perspektiver rummer nogle initiativer og handlemåder, som jeg gerne vil anvende i mit undervisningsforløb, der skal give indikationer på, om eleverne kan tilegne sig *social læring*, ud fra et indhold der bygger på praksisfællesskab, individuelle refleksioner, handlinger og erfaringer. Jeg vil undersøge og vurdere, ved hjælp af mine didaktiske analysemodeller, om eleverne udvikler en bevidsthed om egen rolle, både individuelt og i relation til den samlede gruppe.

Før min empiridel, vil jeg gerne tilknytte nogle pædagogiske og sociologiske perspektiver, for at have et faglig pædagogisk grundlag for mit indhold og metoder, og en indsigt i den moderne tids udfordringer for dannelsen af eleverne.

Pædagogiske perspektiver

I min afklaring af emnet omkring *social læring* i idræt, vil jeg gerne tilknytte nogle pædagogiske perspektiver, der kan give et fornuftigt pædagogisk indblik og grundlag, inden min videre beskrivelse og analyse af empirien. Her vil jeg gerne anvende teori fra Jean - Jacques Rousseau, der i 1762 udgav, *Emile om opdragelsen*²². Selvom udgivelsen af værket er af ældre dato, kan J. J. Rousseaus tænkning omkring barnets frihed under opdragelsen, med målet om at blive et menneske, stadig knyttes til mit emne om *social læring* og værdier. Her vil jeg nemlig ikke sætte fokus på en læring der retter sig mod en bestemt funktion eller fag, men elevernes egne menneskelige værdier og egenskaber.

J.J. Rousseau har relevans for mit emne, da han beskriver forskellige måder, hvorpå den myndige voksne (læreren) skal forholde sig til sin opdragerrolle, herunder hvordan opdragelsen kan lede barnet til, at blive selvstændigt, fornuftigt og moralsk handlende, i samvirke med andre mennesker.²³ Her byder J.J. Rousseau ind med nogle konkrete pointer, der kan kobles til ovenstående afklaringer og didaktiske perspektiver omkring *social læring* i praksisfællesskaber, lærerens metoder og rolle.

Jean Jacques Rousseau

Jeg vil beskrive de valgte fokuspunkter ud fra Alexander von Oettingens kapitel om J.J. Rousseau, fra den pædagogiske fagbog, *Det Pædagogiske Paradoks*. Jeg vil starte med at danne mig et indledende overblik over de udvalgte fokusområder, inden den videre beskrivelse:

- *Opdragelsens formål*
- *De to fødsler*
- *Selvkærlighed / egenkærlighed*
- *Den negative opdragelse*
- *Selvvirksomhed*

J.J. Rousseau beskriver i sin bog, *Emile eller Om opdragelsen*, nogle karakteristiske grundelementer i hans opdragelsestænkning, der er rettet mod den private opdragelse af barnet. Opdragelsens formål er ifølge J.J. Rousseau, at opdrage barnet til selvstændighed, efter dets natur og frihed som afgørende faktorer for processen. Lige så skal opdragelsen medvirke til følgende:

---

²² Oettingen, Alexander von: *Det pædagogiske paradoks - et grundstudie i almen pædagogik*, Kap 1 s. 15

²³ Oettingen, Alexander von: *Det pædagogiske paradoks - et grundstudie i almen pædagogik*, Kap 1

"...at mennesket skal lære at være menneske."²⁴

Mennesket skal altså ifølge J.J. Rousseau opdrages til at være menneske, og ikke til en bestemt funktion i en samfundsmæssig sammenhæng. Denne tænkning er ret væsentlig i forhold til mit emne, da jeg ønsker at sætte fokus på de sociale egenskaber og værdier i undervisningen, hvor eleverne via aktiviteterne skal opleve og erfare, hvordan man agerer imellem hinanden under fælles rammer, og med hinanden som mennesker.

J.J. Rousseau uddyber efterfølgende i sin opdragelsestænkning, at barnet *fødes* to gange, hvor barnet først opvokser i en naturtilstand, med brug af sanserne til at opdage og forstå verden. Her handler det om at *blive til*. Efter den næste *fødsel* begiver barnet sig ind i relationer og fællesskaber med andre mennesker. Her skal barnet lære at leve sammen med andre, på en moralsk og fornuftig vis.²⁵

Her kommer opdrageren (læreren) for alvor ind i billedet, idet J.J. Rousseau mener, at kun det myndige opdragede menneske kan opdrage. Opdragerens rolle er i denne proces at følge med i barnets udvikling, og forholde sig passiv eller indirekte, i overgangen fra naturtilstanden til samlivet med andre. Her skal opdrageren lede og hjælpe barnet på vej, uden at påvirke og tale direkte til barnets fornuft. Hvis man påvirker direkte, har barnet ikke mulighed for at få den frihed til at erhverve sin egen moralske fornuft, og handle derefter. Jeg vil senere beskrive et eksempel af J. J. Rousseau, der omhandler *den negative opdragelse*, der således beskriver hvordan opdrageren / læreren kan forholde sig til sin opdragende rolle, ud fra indirekte påvirkning, og med målet om barnets egen selvstændighed.

Egenkærlighed

Før jeg beskriver *den negative opdragelse*, vil jeg inddrage et væsentligt aspekt, i overgangen fra naturtilstanden til samlivet med andre. Jeg vælger at inddrage dette fokusområde, idet J.J. Rousseau med stor sandsynlighed, kommer med et bud på, hvorfor eleverne i min videre undersøgelse, kan have svært ved at optage nye erfaringer og handlemønstre med sociale værdier. Eleverne udvikler nemlig ifølge J.J. Rousseau en *egenkærlighed*, når det efter de første år i sin naturtilstand (sanser omverdenen), begynder at færdes i sociale sammenhæng. *Egenkærligheden* kan have en negativ indflydelse i det sociale samliv med andre. Barnet fødes helt naturligt med en *selvkærlighed*, og denne *selvkærlighed* kan barnet have svært ved at beherske, når det pludselig skal indordne sig og fungere sammen med andre mennesker i et fællesskab. Opdrageren (læreren) har derfor en central rolle med at sikre, at barnet erfarer og tilegner sig en fornuftig og moralsk handle.

Egenkærligheden bidrager her til egoisme, misundelse og herskesyge, hvilket J.J. Rousseau mener er roden til alt ondt.²⁶

Den negative opdragelse + selvvirksomhed

Den *negative opdragelse* omhandler evnen til at påvirke og sikre barnets udvikling, mod at kunne agere fornuftigt og moralsk under fællesskab med andre. Dette skal ske ved en indirekte påvirkning og med opfordring til elevens selvvirksomhed. Her tilknyttes undervisningen som et led i denne opdragelsestænkning:

²⁴ Oettingen, Alexander von: *Det pædagogiske paradoks - et grundstudie i almen pædagogik*; Kap 1 s. 21

²⁵ Oettingen, Alexander von: *Det pædagogiske paradoks - et grundstudie i almen pædagogik*; Kap 1 s. 19

²⁶ Oettingen, Alexander von: *Det pædagogiske paradoks - et grundstudie i almen pædagogik*; Kap 1 s. 22-23

"Den negative opdragelse betyder her, ifølge Rousseau, undervisning, der - indirekte - opfordrer Emile til selvvirksomhed efter nytteprincippet."²⁷

Altså skal opdrageren (læreren) sætte nogle rammer og indhold, der medvirker til at barnet kan reflektere for sig selv, og samtidig være i stand til at åbne op for nye oplevelser, viden og erfaringer fra omverdenen. Her er det igen vigtigt at understrege den funktion som opdrageren har i processen. Vi kan ikke tale direkte til barnets fornuft, idet friheden frarøves barnet og dets egen selvstændige fornuftsdannelse. Hvis man ikke må tale direkte til barnets fornuft, må man prøve at påvirke det indirekte, herunder ved at opfordre og skabe nogle rammer der giver barnet en selvvirksomhedstrang. Et eksempel kan være, at læreren ikke bestemmer, hvad er forkert og korrekt i den sociale sammenhæng, men igangsætter nogle aktiviteter med gruppen, der byder på nye erfaringer med sociale værdier og handlinger. Hertil vil jeg igen henviser til tidligere eksempel om boldspillets kvaliteter.

Samtale og dialog

Et vigtigt redskab i denne sammenhæng, er evnen til samtale og dialog med de andre i fællesskabet. J.J. Rousseau fremhæver samtalskunst som en afgørende faktor i undervisningen, hvis barnet skal lære og erfare, hvad der er moralsk forkert eller korrekt i samlivet med andre. Således siger J.J. Rousseau om lærerens indirekte rolle og samtalsfunktion:

"Igen gør undervisningen - i form af den negative opdragelse - sig gældende. Heller ikke her er det læreren opgave at fortælle eleven, hvad der er rigtigt og forkert, men gennem samtalen at opfordre til at tænke selv."²⁸

Herved forstår jeg, at samtalen kan benyttes med to henseender. Først og fremmest til at lede elevens hen imod en selvstændig tænkning over indholdet af undervisningen, herunder lærerige situationer der kan opstå under boldspil, hvor de sociale værdier kommer i spil. Desuden kan samtalen også være den førnævnte dialog mellem eleverne, som tidligere nævnt i Mette Rose Eriksens artikel. Hvor samtalen mellem eleverne skal involvere dem mere i indholdet og formålet med praksissituationerne, og heraf skabe ny læring og holdninger omkring de sociale værdier.

Opsamling på Rousseaus opdragelsestænkning

Efter denne beskrivelse af udvalgte områder fra J.J. Rousseaus opdragelsestænkning, vil jeg afslutningsvis lave en kort opsummering, for at vise relevansen til min undersøgelsesproces. Dette vil jeg gøre ved at koble J.J. Rousseaus pointer sammen med mine tidligere beskrevne teorier om social læring og de didaktiske værktøjer der kan benyttes:

Rousseaus pointer:	Social læring (didaktiske perspektiver)
Opdragelsens formål: - Mennesket skal lære at være menneske	Social læring: - Eleverne skal have indsigt i og erfare, hvordan man agerer sammen med mennesker i forskellige fællesskaber. Herunder de rammer som indeholder idrætsaktiviteter.
Den negative opdragelse:	Mette Rose Eriksen: (didaktisk perspektiv)

²⁷ Oettingen, Alexander von: *Det pædagogiske paradoks - et grundstudie i almen pædagogik*; Kap 1 s. 30

²⁸ Oettingen, Alexander von: *Det pædagogiske paradoks - et grundstudie i almen pædagogik*; Kap 1 s. 32

<p>- Indirekte påvirkning af barnet, til udvikling af selvstændig tænkning. Kan foregå gennem samtale.</p>	<p>- Et praksisfællesskab skal give tid og rum til elevens egne refleksioner og erfaringsdannelse. - Læreren skal overveje at bevidstgøre ved samtale med eleverne, om målet med indholdet, og derigennem styrke læringsmulighederne i aktiviteten, idet eleverne har brug for at tilknytte en mening med deres aktivitet. - Der skal gives tid og rum til dialog mellem eleverne, om deres syn og holdning til situationen og emnet. <i>*henvielse til tidligere beskrivelser fra Mette Rose Eriksen.</i></p>
--	---

Ud fra denne kobling mellem de pædagogiske perspektiver og de tidligere beskrevne afsnit omkring social læring i idræt, og de tilknyttede didaktiske perspektiver, har jeg nu et pædagogisk grundlag til min empiriske proces, hvor jeg har anvendt de didaktiske redskaber, til planlægningen af det praktiske indhold, og den videre analyse.

Thomas Ziehe: Sociologisk perspektiv

Idet jeg vil undersøge, analysere og diskutere en proces, der skal fremme den *socialle læring* blandt eleverne, vil jeg gerne have et sociologisk indblik i den kultur, som børn og unge lever under i dag. Thomas Ziehe beskriver i sin tekst, *Adieu til halvfjerdserne*, nogle forskellige forandringer og tilstande i det moderne, der kan tilknyttes med henblik på, at sammenligne denne anskuelse med min undersøgelse, der skal fremme den sociale læring blandt eleverne. Jeg har valgt Thomas Ziehes begreb, *informalisering*²⁹, da dette begreb dækker over Thomas Ziehes syn på de norm- og værdimæssige tilstande blandt børn og unge i det moderne. Jeg vil kort definere og beskrive begrebet, samt relevansen til resten af min opgaveproces.

Informalisering:

Ifølge Thomas Ziehe, har vi oplevet en markant ændring af de traditioner og sociale former, i det samfund og kultur som børn og unge agerer i. Således skriver Thomas Ziehe om denne udvikling:

*"Mens de formelle socialnormer og adfærdsnormer tidligere mere eller mindre kunne begrundes i krav, må de nu begrundes i egen motivation"*³⁰

Derved beskriver Thomas Ziehe en udvikling, hvor normer og sociale værdier ikke længere er bundet til de forventede fælles normer. Endvidere forstår jeg derfor, ud fra Thomas Ziehes artikel, at børn i dag er sat ind i en kultur, hvor mange af deres handlinger i sociale sammenhæng, er overladt til deres egen motivation og selvbestemmelse for hvad der er rigtigt og forkert. Således mener Thomas Ziehe, at forældrene i høj grad er en faktor i den aftraditionalisering der finder sted. Der er ikke længere de samme disciplinære opdragelsesformer inden for husets fire vægge, men i stedet en større frihed til at beslutte og være den person man har lyst til. Dette kan eksempelvis være selvbestemmelse om, hvilket tøj man går i, og hvordan man klæder sig på til festlige lejligheder eller i skolen.

²⁹ Ziehe, Thomas: *Adieu til halvfjerdserne*, - de unge og skolen under den anden modernisering. s. 74-77

³⁰ Ziehe, Thomas: *Adieu til halvfjerdserne*, - de unge og skolen under den anden modernisering. s. 75

Denne individuelle subjektive tilgang til de sociale værdier og normer, er et relevant perspektiv til mit emne, og den videre diskussion af mine mål om *social læring* i undervisningen. Hvis samfundet og dets kultur bærer præg af en aftraditionalisering på de sociale normer, og hvor børnene i højere grad er overladt til deres egen fornuft og selvbestemmelse, hvilke fordele og ulemper giver det så idrætslæreren i sit forsøg på at skabe *social læring* ud fra et praksisfællesskab? Desuden kan man diskutere om, hvorvidt det er gavnligt for eleverne og fællesskabet i skolen, med denne øgede selvbestemmelse og individuelle værdimæssige stillingstagen?

Disse spørgsmål vil jeg tage stilling til og diskutere efter min analyse af de indsamlede data under empiridelen.

Overgang til empiri

Hermed har jeg nu den nødvendige teoretiske indsigt, inspiration og redskaber til at arbejde videre med min empiridel, der overvejende bygger på et målrettet og gennemført praksisforløb, der skal analyseres og diskuteres ud fra mine ovenstående teorier og didaktiske værktøjer, med målet om at vurdere om mine anvendte metoder og handlemåder, har givet et udbytte hos eleverne, i form af *social læring*.

Empiri: analyse af praksisforløb

Indledende oversigt

Hermed vil jeg indledningsvis beskrive min empiriproces, ved at lave en kronologisk oversigt over processens forløb. Ud fra oversigten kan jeg systematisk beskrive, argumentere og analysere punkt for punkt. Min progression i empirien er bygget op omkring følgende punkter:

1. Indledende begrundelse for valg af metode til dataindsamling
2. Anvendelse af teori og didaktiske redskaber
3. Praksisforløb med 5. klasse (indhold, mål, dataindsamling, evaluering)
4. Dataindsamling (kvalitative metoder)
5. Analyse af data (ud fra gruppe- og bevidsthedsniveau modellerne)
6. Vurdering af analysen og dens resultat

Inden jeg begrundet mine valg af metoder i processen, vil jeg kort beskrive min progression og hensigten med denne.

Beskrivelse af proces og hensigt

Min proces er bygget op omkring et målrettet praksisforløb, der blev gennemført i min praktikperiode på Starup Skole, med 5. klasse i idræt. Dette idrætsforløb blev planlagt, gennemført og evalueret med målet om, at finde brugbare kvalitative data, der kan fremkomme med indikationer på om et boldspilsforløb kan bidrage til elevernes *social læring*. Jeg vil senere beskrive mit undervisningsforløb med tilhørende mål, observationer, data og de anvendte didaktiske metoder. Mit undervisningsforløb efterfølges af en udvælgelsesproces, der skal sikre at jeg benytter de mest konkrete og relevante data, til anvendelse i min analyse- og diskussionsdel. Disse data udvælges efter nogle bestemte kriterier og mål, som jeg har stillet op før dataindsamlingen begyndte.

Analysen vil blandt andet blive udarbejdet ved hjælp af de ovenstående didaktiske modeller, der vedrører gruppeudvikling og en individuelle bevidsthedsniveauer, begge med kobling til de sociale

læringsprocesser. Min empiri skal senere danne grundlag for en vurdering og diskussion, hvor jeg vil diskutere anvendelsen af de didaktiske redskaber og analyseværktøjer. Hermed vil jeg bevæge mig videre til første led i min proces, hvor jeg begrundet mit valg af metoder og dataindsamling.

Valg af metode til dataindsamling (kvalitativ)

Til min indsamling af brugbare data til analyse, har jeg valgt at benytte mig interviews, spørgeskema, og egne observationer. Jeg har valgt den kvalitative indsamlingsmetode der kan beskrives sådan:

"Undersøgeren betragter oftest ikke sit forskningsfelt som en genstand, men derimod som subjekt eller subjekter. Herved opstår en kommunikationsproces mellem forsker og undersøgelsessubjekt. Derfor kræves en række metoder, der vægter indlevelse og forståelse mere end de kvantitative metoders vægning af numeriske talværdier."³¹

Begrundelsen for den kvalitative metode er, at mine data stammer fra elevernes egne subjektive holdninger og udtalelser omkring de oplevelser og erfaringer de får undervejs i forløbet. Argumentet for den kvalitative metode skal også findes i koblingen til Mette Rose Eriksen og J.J. Rousseaus perspektiver til elevernes selvstændige og selvvirksomme medvirken i undervisningen. Især med fokus på dialogens funktion og elevernes udtalelser som faktorer i et praksisfællesskab, der har fokus på sociale værdier og handlinger som læring. Derfor finder jeg det relevant at bruge udtalelser, dialoger og samtaler, i form af spørgeskemaer og interviews for at få eleverne til at uddybe og give en indlevelse i deres erfaringer og læringsudbytte fra undervisningen, som jeg kan tolke og analysere på.

Anvendelse af teori og didaktiske redskaber

I mit undervisningsforløb og dertilhørende analyse af de indsamlede data, vil jeg benytte mig af de tidligere beskrevne teorier og redskaber. Jeg vil derfor opsummere på de perspektiver og redskaber jeg vil benytte, og uddybe hensigten og anvendelsen af dem.

Folkeskolens Formål + Fælles Mål (idræt)

Jeg vil bruge disse paragraffer og mål for idrætsundervisningen, til at danne mig et overblik over de lovmæssige krav til undervisningens indhold. Desuden vil jeg benytte både de værdimæssige- og kropslige mål i mit praksisforløb med 5. klasse, da disse mål rummer nogle sociale aspekter, der kan kobles til mine intentioner om en *social læring*.

Mette Rose Eriksen:

Med sin artikel om den deltagerinddragende klasseledelse, kommer Mette Rose Eriksen med nogle didaktiske overvejelser og pointer, som jeg vil gøre brug af i mit praksisforløb. Især med fokus på praksisfællesskabet, herunder den vigtige bevidstgørelse om undervisningens mål og intentioner. Desuden inddrager jeg hendes pointe om, at eleverne skal have rum og tid til refleksion og samtale om de igangværende aktiviteter og læringssituationer. Jeg vil i mit undervisningsforløb forsøge at give eleverne indsigt i mine mål og hensigt med undervisningen, samt give plads til elevernes input og oplevelse af de situationer der opstår i boldspillene, for at de kan bidrage til hinandens erfaringer med sociale værdier og handlinger.

---

³¹ http://www.denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Sociologi/Sociologisk_metodologi/kvalitative_metoder

Jean Jacques Rousseau:

Jeg har ladet mig inspirere af hans teori om opdragelse under frihed, med målet om at blive et menneske, der kan handle ud moralsk ud fra egen subjektive fornuft. Her skal jeg som lærer, være medvirkende til denne proces, ved en indirekte påvirkning og opfordring til elevens selvvirksomhed.

Thomas Ziehe

I det sociologiske perspektiv kommer Thomas Ziehe med nogle beskrivelser af det samfund / kultur vi lever under i dag. Der hersker en øget individuel stillingtagen og selvbestemmelse om den sociale adfærd og de normer som kommer til udtryk når vi agerer mellem hinanden i sociale fællesskaber. Jeg vil benytte dette perspektiv til min diskussionsdel og refleksion over de fordele og problematikker der fremkommer af denne udvikling.

Jørgen Christensen og Erik Torstensen (Helle Rønholt)

Afslutningsvis har jeg valgt at inddrage to didaktiske modeller fra Helle Rønholts kapitel om *social læring*, der hver især skal benyttes til forskellige formål. Helle Rønholt beskriver to modeller der er udarbejdet af Jørgen Christensen og Erik Torstensen:

Model for gruppeudvikling: (henvisning til tidligere skitseret model)

Denne model benytter jeg som inspiration i min planlægning og gennemførelse af praksisforløbet, hvor der er fokus på hvordan jeg som lærer kan være med til at påvirke og bidrage til elevens erfarings og meningsdannelse undervejs i aktiviteterne.

Model for gruppemedlemmers bevidsthedsniveauer: (henvisning til tidligere skitseret model)

Denne didaktiske model viser mig, hvordan man kan bedømme elevernes egne individuelle bevidsthed og placering i det sociale læringsfællesskab. Jeg vil lade mig inspirere af de fire bevidsthedsniveauer, for at have et indblik i, hvordan elevernes erfaringsdannelse og læring i fællesskabet, er påvirket af den indre udvikling og bevidsthed, i forhold til egen rolle, samt gruppens helhed. Denne model vil desuden blive brugt som analyseredskab, da jeg vil analysere på elevernes sociale adfærd i boldspillene, både individuelt og gruppemæssigt. Måske kan bevidsthedsmodellen illustrere ud fra mine indsamlede data, hvordan eleverne på forskellig vis udvikler sig individuelt og gruppevis. Med et fokus på at vise nogle indikationer på, om min igangsatte læringsproces er påvirket af netop disse.

Beskrivelse af praksisforløb (5. klasse)

Næste skridt i min empiriproces, vedrører mit undervisningsforløb der har klare mål om social læring i et praksisfællesskab. Undervisningsforløbet blev gennemført på Starup Skole, hvor jeg havde femte klasse til idræt. Mit undervisningsforløb vil jeg beskrive og illustrere ved hjælp af et skema, hvor jeg vil indføre, hvilket indhold, mål, observationer og evaluering der er tilknyttet. Målet med dette praksisforløb var at gennemføre et forløb, der udmunder i en masse brugbare kvalitative data, som jeg videre kan analysere og diskutere ud fra. Jeg har undervejs haft mulighed for at lade eleverne svare på et spørgeskema, der sammen med mine observationer danner grundlag for en udvælgelse af bestemte elever til et personligt interview, der afsluttende fungerer som en evaluering af forløbets lærings- og erfaringsudbytte.

Skematisering af praksisforløb (SE BILAG 1)

Jeg vil henvise til *bilag 1*, i min beskrivelse af undervisningsforløbets indhold og dertilhørende mål, observationer og elevudtalelser. Overordnet har jeg valgt at tilføje den indledende beskrivelse af praksisforløbets rammer og indhold, der ser således ud.

Klassetrin:	5. klasse
Skole:	Starup Skole
Periode:	6 uger (1 uges introduktionspraktik + 5 ugers selvstændig undervisning)
Indholdsområde:	Boldspil

Evaluerings af praksisforløbet

For at afrunde beskrivelsen af mit praksisforløb, vil jeg kort evaluere forløbet ud fra mine intentioner og mål med det. Hensigten med mit forløb var at afprøve de valgte didaktiske redskaber og inspiration, som Mette Rose Eriksen og Helle Rønholt har bidraget med i min teoridel. Jeg fik planlagt og gennemført undervisningen ud fra følgende initiativer:

- Eleverne blev inddraget i undervisningen, ved at give tid og rum til refleksion samt dialoger om undervisningens indhold, herunder de sociale, værdimæssige mål ved boldspil.
- Jeg anvendte spil / sociale begreber, så eleverne kunne forholde sig til nogle konkrete værdi- og spillemæssige betydninger i praksissituationer. Eksempelvis *medspiller* og *spilbar*.
- Indholdet var tiltænkt som et virkemiddel og ramme for et praksisfællesskab mellem eleverne, hvor de sammen kunne medvirke til hinandens individuelle sociale erfaringer og læring.
- Jeg benyttede mig af forskellige boldspil som indhold, da disse spil med fordel kan anvendes til at skabe autentiske sociale og spillemæssige læringssituationer.
- Mine data blev indsamlet ved hjælp af et spørgeskema og personlige interviews, samt de løbende observationer.

Alt i alt oplevede jeg, at undervisningsindholdet bidrog til en masse gode observationer, samt en udbytterig oplevelse for eleverne, der undervejs skulle vænne sig en anderledes form for undervisning, der indeholdt dialoger i plenum, refleksioner over relevante hændelser i spillet, samt anvendelse af social- og boldspilbegreber og roller under spil. Efterhånden som forløbet udviklede sig, så bidrog eleverne også mere til praksisfællesskabet, og derfor fik jeg indsamlet en del nyttige data til den videre analyse. Først og fremmest skulle jeg vælge tre elever til et personligt og uddybende interview, med målet om at evaluere, analysere og diskutere disse tre elevers oplevelse og læringsudbytte af forløbet. Til denne udvælgelse benyttede jeg et spørgeskema, som alle eleverne skulle svare på efter ottende lektion i processen.

Udvælgelsesproces - Spørgeskemaer (SE BILAG 2)

Jeg ville vælge tre elever der individuelt havde forskellige oplevelser, holdninger og forståelser for de sociale værdier under boldspil. Spørgeskemaet havde til formål, at give eleverne mulighed for at udtrykke deres oplevelse og holdning til de boldspil som de havde deltaget i, ud fra nogle lukkede spørgsmål med svarmuligheder, som jeg havde struktureret på forhånd. Svaremulighederne er forholdsvis simple, men jeg mener at de valgte muligheder kan fortælle om elevens egen sociale forståelse og rolle i fællesskabet.

Derudover ville jeg have et indblik i deres nuværende forståelse og oplevelse af de sociale værdier og begreber. De nævnte begreber fra undervisningsforløbet, skulle uddybes ud fra åbne spørgsmål, således at eleverne kunne svare åbent og selvbestemmende på disse. Jeg vil henvisne til bilag 2, for at se hvorledes spørgeskemaet er udformet. Dernæst begrundet jeg mit valg af de tre elever til interviewet.

Udvælgelsesproces af elever

De tre elever vælges på baggrund af mine observationer af deres adfærd i undervisningen, samt deres svar i spørgeskemaet. Eleverne skal hver især repræsentere forskellige holdninger, forståelser og roller i forhold til undervisningens indhold og sociale mål under boldspil, så jeg kan analysere og tolke på, hvorledes de tre eleverne udvikler sig i forløbet. De tre elever skal udvælges ud fra følgende kriterier:

1. En elev der viser manglende sociale egenskaber og indsigt i forløbet, og som dominerer i boldspil.
2. En elev der deltager passivt og begrænset, på grund af manglende opmærksomhed og sociale handlinger fra de dominerende på holdet.
3. En elev der rummer begge karakteristikker, således at vedkommende delvist udviser sociale kompetencer og indsigt, men samtidig også viser tegn på begrænset deltagelse, på grund af de manglende sociale kompetencer i gruppen.

Disse tre kriterier skal danne rammen om en udvælgelse af tre elever, der viser hvorledes et socialt fællesskab i boldspil, rummer elever med manglende sociale intentioner, med den effekt, at en gruppe elever næsten aldrig deltager i spillet. Dermed vil der også stå en gruppe elever imellem disse to yderligheder, som delvis deltager i spillet. Derfor synes jeg det vil være spændende at undersøge, hvorledes disse tre elever, udvikler sig undervejs med tilegnelse af sociale egenskaber og indsigt. Mit valg af elever, ud fra de opstillede kriterier, har jeg skematiseret således:

Eleverne er angivet med anonym betegnelse:

Elev:	Observationer + udtalelser	Svar fra spørgeskema
Dreng A	<ul style="list-style-type: none"> • Udviser stor dominans i de fleste boldspil. Den første dag under observationsugen, ser jeg en dreng der dribler meget rundt på egen hånd, og afleverer sjældent bolden videre. • Han afleverer sjældent bolden til en pige • Udtalelse om "Finsk Rundbold": "<i>behøver vi virkelig at skulle trille bolden igennem benene på alle sammen, det går så langsomt når "pige"</i> 	<p>Bryder sig ikke om at spille med på sit hold i "Finsk Rundbold"</p> <p>Han gør sig altid <i>spilbar</i>, men bliver aldrig spillet</p> <p>Han mener ikke der er forskel på om man aflevere bolden videre til en pige, frem for en dreng under spillet.</p> <p>Det vigtigste for "dreng A" på holdet, er at spille de andre fri, så de kan score</p>

	<i>er med."</i>	<i>Tillid</i> betyder, at man skal tro mere på de andre
Dreng B	<ul style="list-style-type: none"> • Udviser en stor trang til at dribble rundt for sig selv • Spiller udelukkende sammen med de drenge han kender og går til fodbold med • Udtalelse: "<i>Pigerne gør ikke ret meget for at få bolden, de gider ikke løbe sig fri</i>" 	<p>Kan godt lide at spille "kombinationsbold", da han ofte har bolden og kan score mål</p> <p>Han gør altid en indsats for at være <i>spilbar</i></p> <p>Han mener delvist, at der er forskel på piger og drenge, når man spiller sammen på et hold</p> <p><i>Medspiller</i> betyder, at man afleverer bolden tit, og hjælper holdet med at vinde</p>
Pige	<p>Hun har fra første dag forsøgt sig med at gøre opmærksom på sig selv, og løbe i frie positioner til afleveringer, uden det store held med at få bolden mellem hænderne</p> <p>Der er ikke meget engagement at spore, og hun gør ikke meget for at kommunikere med de andre, efterhånden som drengene dominerer spillet.</p> <p>Hun forsvarede dette med følgende udtalelse: "<i>Det nytter ikke noget at kalde på bolden, drengene dribler selv og spiller aldrig bolden</i>"</p>	<p>Hun kan ikke lide at spille "kombinationsbold", fordi hun aldrig får bolden</p> <p>Hun mener selv at hun gør en indsats for at få bolden</p> <p>Hun mener at der er forskel på piger og drenge under afvikling af boldspillene</p> <p><i>Spilbar</i> betyder at man er fri og kan score</p> <p><i>Medspiller</i> betyder, at man skal vise man er med, og er sød og roser sine medspillere.</p>

Opsummering på udvælgelse af elever til interview

Hermed har jeg valgt tre elever til uddybende interviews. "Dreng A" er min elev der delvis har en social indsigt, men også nogle individuelle behov der skal opfyldes. "Dreng B" viser manglende social forståelse i praksis, og har også et stort fokus på at score mål og vinde kampe. "Pige" oplever en udelukkelse af boldspillets gang, og oplever drengene negativt i forhold til spillets sociale værdier. Hun vil meget gerne deltage, men opgiver som følge af drengenes manglende sociale intentioner. Hermed vil jeg nu arbejde videre i min undersøgelsesproces, ved tilføje mine interviews

med de tre udvalgte elever. De bidrager hver især med nogle personlige oplevelser og erfaringer fra undervisningsforløbet, de kvalitative data, som jeg senere vil analysere og tolke på.

Dataindsamling + analyse:

I det følgende skema vil jeg lave en oversigt over de tre elevers udtalelser under det personlige mundtlige interview. Disse relevante udtalelser skal danne grundlag for en analyse og vurdering ud fra de valgte didaktiske modeller om gruppeudvikling og elevernes bevidsthedsniveau. De analyserede data, skal vise nogle evaluerende indikationer på, om mine didaktiske redskaber i undervisningsforløbet, har givet eleverne en social indsigt og nye erfaringer med sociale værdimæssige handlinger under boldspil. Min vurdering af elevernes bevidsthedsniveau afhænger både af elevens svar fra interviewet og de observationer jeg har gjort mig af eleven undervejs.

Interview med elever

Mine interviewspørgsmål var struktureret på forhånd, dog med en tiltænkt rolle som værende et udgangspunkt for en dybere samtale med eleven, med inspiration fra J.J. Rousseaus teori om samtalens egenskab i elevens selvvirksomhed. Jeg ønsker med mine spørgsmål at få eleverne til at uddybe deres svar fra spørgeskemaet, samt komme med deres evaluering af forløbet, og den læring de har opnået. Mine spørgsmål er vedlagt som bilag. (Se *Bilag 3*.)

I det følgende har jeg opstillet et skema med den analyserende proces.

Elev	Relevante svar fra interview	Deltager læring / erfaring	Bevidsthedsniveau 1 til 4
"Dreng A"	<p>Om anvendelse af de gennemgåede begreber i praksis: <i>"tænker ikke rigtig over ordene, kun i nogle situationer"</i></p> <p><i>"Jeg gør da noget for holdet, da jeg råber de skal være fri og skal score"</i></p> <p>Nye erfaringer / læring efter dialoger om værdimæssige begreber: <i>"I anden lektion lærte jeg at alle skal røre bolden"</i></p> <p>Om forskellen på piger og drenge: <i>"jeg vil helst spille til de bedste, de som går til fodbold"</i></p> <p>Uddybning af svar fra spørgeskema: <i>"Det er svært at gøre en indsats"</i></p>	<p>"Dreng A" viser en opnået forståelse for at alle i klassen skal have mulighed for at deltage.</p> <p>Han formår dog delvist at anvende denne forståelse i praksis, men har mest lyst til at spille de dygtige boldspillere, for at have en mulighed for at få bolden igen.</p> <p>Han har en god indsigt i tillidsbegrebet, og giver også udtryk for at han har forsøgt at stole på de andres spillemæssige færdigheder.</p>	<p>"Dreng A" befinder sig på niveau 3:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Han har en bevidsthed om egen personlige behov, følelser og adfærd <i>"får kun bolden hvis jeg spiller de bedste"</i> (niveau 1) - Han udviser en bevidsthed om egen rolle i forhold til andres rolle. (niveau 2) - Har en forståelse for de fælles normer i gruppen. <i>"Alle skal røre bolden"</i> (gruppe 3) - Mangler forståelse

	<p><i>hele tiden, og man får aldrig bolden, hvis ikke de forstår spillet, og at man skal spille til dem der gør en indsats."</i></p> <p><i>"Det er nemmere med de gode boldspillere, så får man bolden"</i></p>	<p>Tænker sjældent over de sociale værdier og begreber under aktivitet.</p>	<p>for egne handlingers fremmende / blokerende effekt på opnåelse af gruppemål:</p> <p><i>"Det er nemmere at spille bolden til de gode boldspillere"</i></p>
"Dreng B"	<p>Om anvendelse af de gennemgåede begreber i praksis:</p> <p><i>"tænker ikke over dem, kun nogen gange"</i></p> <p>Udvikling af social adfærd - Er eleven begyndt at aflevere bolden hyppigere til sine medspillere:</p> <p><i>"Ikke det vilde, nogen gange"</i></p> <p><i>"Man tænker da meget på at komme op og score, så vi kan vinde"</i></p> <p>Om forskellen på piger og drenge under spil:</p> <p><i>"Pigerne er ikke så gode som drengene, spillet går i stå"</i></p> <p>Uddybning af svar på spørgeskema:</p> <p><i>"De andre betyder også noget, og at vi har det sjovt sammen"</i></p> <p>Om det vigtigste ved at spille boldspil sammen med andre:</p> <p><i>"At score mål"</i></p>	<p>"Dreng B" har ikke tilegnet sig den store forståelse og indsigt i sociale værdier.</p> <p>Han har dog en interesse i at alle har det sjovt undervejs, selvom han handler efter egne behov.</p> <p>Kan ikke anvende de diskuterede begreber i praksis, og tænker sjældent over dem.</p>	<p>"Dreng B" befinder sig på niveau 1. Dette begrundes i følgende:</p> <p>- Har for det meste kun bevidsthed og interesse i egne behov</p> <p>- Hans følelser bygger på at være betydningsfuld:</p> <p><i>"Det vigtigste er at score mål"</i></p>
"Pige"	<p>Om begreberne <i>Tillid</i> og <i>Spilbar</i>:</p> <p><i>"Tillid er at man tror på de andre kan, og ikke kun drengene"</i></p> <p><i>"Spilbar betyder at man viser man er fri, og ikke gemmer sig"</i></p> <p>Om anvendelse af de gennemgåede begreber i praksis:</p>	<p>"Pige" har en personlig og refleksiv indsigt i de diskuterede og anvendte sociale / spil begreber.</p> <p>Hun vil gerne arbejde for at de andre på holdet får mulighed</p>	<p>"Pige" befinder sig på niveau 2. Hun har en bevidsthed om egne personlige følelser og adfærd i fællesskabet. (niveau 1)</p> <p><i>"Man skal gøre sig populær for at få bolden"</i></p>

	<p><i>"Jeg tænker på at gøre noget for de andre som ikke får bolden, fordi jeg selv ikke får bolden ret meget"</i></p> <p>Om udviklingen af de sociale værdier under forløbet: <i>"En lille forandring, man får bolden lidt mere"</i></p> <p><i>"Man skal gøre sig populær for at få bolden"</i></p>	<p>for at spille med og være en del af holdet, efter som hun selv kender til oplevelsen af og stå uden for drengenes dominans.</p> <p>Hun har oplevet en udvikling undervejs, der viser at nogle elever er begyndt at aflevere bolden hyppigere under spil.</p>	<p><i>"Jeg får ikke bolden ret meget selv"</i></p> <p>Hun udviser en bevidsthed om de andres situation og følelser, ud fra egen oplevelse: (Niveau 2) <i>"Jeg tænker på at gøre noget for de andre, da jeg ikke selv får bolden ret meget selv"</i></p>
--	--	---	---

Opsummering på ovenstående analyse af de kvalitative data:

Jeg vil nu kort sammenfatte, hvad den ovenstående analyse af de kvalitative data har resulteret i, med henblik på at vurdere, hvordan de tre elever har udviklet og tilegnet sig social- indsigt og kompetencer under mit gennemførte undervisningsforløb. De tre udvalgte elever har repræsenterer hver især forskellige roller i fællesskabet, og der er en tydelig forskel på deres oplevelse af undervisningen, og de sociale mål.

Ud fra elevernes udtalelser, viser det sig at de to drenge ikke har tilegnet og erfaret sig store mængder af sociale værdier og kompetencer, også selvom de har gennemgået 5 ugers intensiv undervisning med klare målsætninger og bevidstgørelse af mine intentioner. Ved interviewet giver de to drenge udtryk for deres tilgang til målsætningen med boldspillene, der præges af manglende social indsigt. De udtrykker stadig et stort fokus på at aflevere bolden videre til de bedste boldspillere, og synes det er vigtigt at an scorer mål. Dog viser begge drenge indikationer på en vis social forståelse, i form af de indførte og diskuterede begreber. Især "Dreng A" har udviklet en god indsigt i tillidsbegrebet, men har samtidig svært ved at anvende denne forståelse i praksis.

"Pige" har gennem forløbet tilegnet sig en god indsigt og forståelse for de sociale værdier, samt de tilknyttede begreber i processen. Dog ser hun ikke den store forandring hos de dominerende typer i spillene, men oplevede få gange at de afleverer til mindre dygtige boldspillere.

Vurdering af elevernes bevidsthedsniveauer:

Generelt ligger de tre elever mellem niveau 1 - 3. "Dreng A" ligger på niveau 3, "Dreng B" ligger på niveau 1, og "Pige" ligger på niveau 2. Alle tre elever har udvist en adfærd og udvikling der bevæger sig inden for bevidsthed om egen person, til en begyndende bevidsthed om gruppen som en sammenhængende enhed. De fleste oplevelser og erfaringer bevæger sig inden for elevens behov og følelser under spillet, hvor drengene sigter efter de betydningsfulde følelser, idet de gerne vil score mål og spille sammen med de bedste. "Pige" befinder sig også undervejs i niveau 1, men her drejer det sig mere om de negativt ladede følelser som isolation og følelsen af og være alene. "Pige" har delvis også en bevidsthed om de andres situation og behov under spillene, og hvilket viser at hun bevæger sig inden for niveau 2.

Ud fra beskrivelsen af modellen for *gruppemedlemmers bevidsthedsniveau*, kan jeg hermed konkludere på de tre elevens sociale læring og bevidsthed. Min målsætning om at opnå en social

læring og udvikling på fem uger, hæmmes muligvis af den manglende individuelle udvikling, som er en væsentlig faktor for gruppens udvikling.³²

Hermed har jeg afsluttet min analyse af de kvalitative data, som der er udledt af de fem uger undervisningsforløb med 5. klasse, hvor tre udvalgte elever under et praksisfællesskab, har opnået indsigt og erfaringer med sociale egenskaber / værdier i boldspil. Deres udtalelser og evalueringer af processen, har været igennem et analyseforløb, der er bygget op omkring de valgte didaktiske modeller. De viser at elevernes begrænsede udvikling og læring af de sociale værdier og egenskaber, kan være hæmmende for klassens gruppemæssige udvikling, idet de individuelle indsigter og bevidstheder skal være på plads, for at gruppens sociale udvikling kan fremmes. Gruppens udvikling er afhængig af hver enkelt elevs sociale indsigt og handlinger, og hvis eleverne befinder sig på forskellige stadier, så vanskeliggøres den fælles sociale udvikling.

Hvad indikerer analysen - en tolkning af processen

Analysen viser mig således at mit undervisningsforløb / didaktiske initiativer har haft begrænset effekt på elevernes sociale indsigt og kompetencer. De to dominerende drenge har ikke formået på fem uger, at udvise en anden social adfærd over for de andre, og jeg står således også tilbage i slutningen af forløbet med en pige der repræsenterer den isolerede og passive gruppe af elever, som sjældent bliver indlemmet i medspillet. Lige så indikerer analysen, at eleverne har opnået en begrænset effekt af de diskuterede og anvendte sociale begreber. Selvom eleverne har diskuteret og defineret de valgte begreber (tillid, medspiller, spilbar) i fællesskab, samt forsøgt sig med disse i praksis, har de ikke formået at fastholde anvendelsen af disse over et længere forløb. Dette indikerer at eleverne kun delvis har opnået en social læring, ved det praksisfællesskab som undervisningen har været bygget op omkring. Interviewene bekræfter således også, at de tre elever ikke bidrager til eller bemærker en markant udvikling i klassens sociale adfærd i forløbet.

I de følgende afsnit vil jeg reflektere over analysens resultat. Jeg vil gerne forholde mig refleksiv kritisk i forhold til empiriens undervisningsforløb og undersøgelsesproces ud fra de beskrevne og anvendte perspektiver.

Diskussion + refleksion

Formålet med diskussionsdelen er som følgende:

1. En refleksion over de problematikker der fremkommer ved anvendelsen af de valgte didaktiske / pædagogiske redskaber.
2. Forholde mig kritisk i forhold til mine metoder i undervisningsforløbet, samt analysemetoderne.

Først og fremmest handler det om at finde frem til de mulige problematikker, der fremkommer ved brug af de didaktiske metoder og pædagogiske perspektiver. Disse kan være årsagen til, som min analyse indikerede, den begrænsede sociale udvikling, herunder indsigt og handlinger. Især blandt de dominerende drenge. Jeg vil gerne reflektere og diskutere følgende punkter

- En ændring af klassens traditionelle undervisnings- og læringskultur

---

³² Helle Rønholt: *Idrætsundervisning – en grundbog i idrætsdidaktik*, kap. 14 s. 218

- Spændingsforholdet mellem et praksisfællesskab og elevens autonome, selvstændige tilgang til de sociale værdier i undervisningen.

Ændring af undervisning og læringskultur

De begrænsede resultater af det gennemførte undervisningsforløb i 5. klasse, med målsætningen om at fremme en social læring i boldspil, kan muligvis være et resultat af mine anvendte didaktiske metoder, der bygger på Mette Rose Eriksens teori om den deltagerinddragende klasseledelse. Jeg har bevidst gennemført et undervisningsforløb, hvor eleverne blev bevidstgjort om mine intentioner med indholdet. Dertil hører et øget fokus på at give tid og rum til refleksioner og italesættelse af elevernes oplevelse og erfaringer med de sociale læringsprocesser.

Denne midlertidige ændring af klasse- og læringskulturen kan muligvis have været et idealistisk foretagende. Eleverne skulle over en kort periode, pludselig forholde sig til en teoretisk og kognitiv dimension i deres praksis, i form af den reflektive proces om de sociale og værdimæssige begreber og erfaringer. Hvis de ikke har været vant til denne undervisningsform i idræt, har det måske været en udfordring for eleverne, at tilvænne sig denne øgede deltagelse i undervisningen. Jeg tror det er en kompleks opgave for eleverne, at de pludselig skal have en bredere indsigt i de sociale mål, og samtidig være i stand til at anvende og reflektere over disse under boldspillene. Endvidere opfordrede jeg dem til i plenum, at dele deres erfaringer og oplevelser ud fra de situationer der opstod i boldspillene, idet deres individuelle oplevelser, kan bidrage til en fælles erfaring og læringsdannelse i klassen. Dette leder mig videre til den næste problematik, der omhandler elevernes individuelle og selvstændige forudsætning og tilgang til den sociale læringsproces i et praksisfællesskab.

Praksisfællesskabet vs. elevens individuelle tilgang til de sociale læringsprocesser

I sammenhæng med ovenstående refleksion over den øgede inddragelse af eleverne i undervisningen, vil jeg også diskutere udfordringen ved at forene eleverne i et praksisfællesskab, hvor de hver især indgår i forløbet, med deres egen individuelle tilgang til de værdimæssige forhandlinger. Læreren skal planlægge og gennemføre en undervisning, hvor elevernes individuelle forudsætninger for at indgå i socialt praksisfællesskab, skal forenes i en fælles viden og erfaringsdannelse om sociale mål og værdier under boldspil. Denne proces hæmmes muligvis af nogle forskellige årsager der er tilknyttet de pædagogiske og sociologiske perspektiver, som jeg har ladet mig inspirere af, og anvendt i undervisningsforløbet:

Den sociologiske årsag:

Her nævner Thomas Ziehe, der med sin anskuelse af de sociale normer og værdier i det moderne, at børn lever i et aftraditionaliseret samfund, hvor de ikke længere findes nogen faste normer. Her har udviklingen bidraget til en selvstændig og selvvirksom holdningsdannelse, hvor børn selv kan danne sig en mening om, hvad der er rigtigt og forkert i en given sammenhæng. Dette skaber en stor udfordring i undervisningsforløbet, hvor eleverne skal bidrage til hinandens individuelle oplevelser og sociale læring, med formålet om, at skabe nogle fælles normer, men således også en opfyldelse af de lovmæssige krav i form af Fælles Mål. Jeg tror at elevernes egne individuelle tilgange og meningsdannelse, har indflydelse på den sociale læringsproces i mit forløb. De møder hver især på med forskellige forudsætninger og holdninger til idræt, og hvilke værdier de finder vigtigst i denne sammenhæng. Hermed ligger der en stor udfordring i at forene eleverne, i en forhandling og diskussion om fælles normer i undervisningen.

Den pædagogiske vinkel til problematikken:

Desuden kan målet om at opnå social indsigt og kompetencer i et praksisfællesskab, udfordres ved elevens egen naturlige og behovsmæssige adfærd under boldspillene. Ifølge J.J. Rousseau udvikler barnet en egenkærlighed, som et resultat af manglende beherskelse af den selvkærlighed, som barnet tager med sig over i relationen med andre mennesker. Egenkærligheden træder i kraft når barnet indgår i et fællesskab med normer og værdier, der karakteriseres ved nogle negative aspekter som misundelse og egoisme.

Dette viste sig tydeligt i min undersøgelsesproces, hvor mange af drengene under forløbet, ikke udviste fornyede sociale kompetencer, der inddrog de andre elever mere i boldspillene. Selvom hele klassen undervejs drøftede de sociale værdier og handlinger, så tror jeg at egenkærligheden dominerede i drengenes intentioner med boldspillene. Mine observationer og udtalelserne fra de "ekskluderede" elever i aktiviteterne, beviser således at drengene efter de fem uger, stadig havde mere fokus på at spille bolden videre til de bedste medspillere, og med et fokus på at score målene selv. Der hersker både en tilstand af egoisme, men således også en misundelsesfølelse fra de passive og udeladte elever.

Disse synlige tilstande af egoisme og misundelse, vidner også om at eleverne, ifølge min analyse af deres sociale bevidsthedsniveauer (med henvisning til Jørgen Christensen og Erik Torstensens model for gruppemedlemmers bevidsthedsniveauer), ikke skaber de bedste vilkår for et læringsrigt praksisfællesskab, med deres forskellige sociale bevidsthedsniveauer. Mange af eleverne befinder sig stadig på de laveste niveauer, hvor de endnu udvikler en bevidsthed om de individuelle følelser og behov. Hermed har jeg nu fået belyst og diskuteret nogle udvalgte årsager til udfaldet af min undersøgelse, der påvirkes af nogle pædagogiske og sociologiske faktorer. I det følgende afsnit vil jeg afslutningsvis komme med en metodekritik og refleksion over de anvendte metoder.

Refleksion over den kvalitative undersøgelsesmetode

Jeg vil hermed bringe nogle refleksioner på banen, der vedrører min kvalitative metode til dataindsamlingen. Formålet med disse kritiske refleksioner er, at diskutere om den kvalitative indsamling har været pålidelig i forhold til undersøgelsens formål. Desuden vil jeg diskutere andre mulige metoder, der kunne have været anvendt, for at optimere undersøgelsens udfald og pålidelighed.

Hvilke ulemper havde den kvalitative metode?

Mit valg af den kvalitative metode, herunder det afsluttende og evaluerende interview med tre elever, gav en god indsigt i deres oplevelse og erfaringer med mit undervisningsforløb. Den kvalitative metode bygger på en subjektiv indlevelse i hvert enkelt elev eller gruppe (henvisning til tidligere definition af metoden), og krævede derfor en del samtaler og diskussioner i plenum, for at jeg kunne danne mig et indtryk af elevernes udvikling i processen.

Jeg havde udvalgt tre elever til et personligt interview, ud fra nogle konkrete kriterier, der vægtede at interviewe tre elever der hver især dækkede over nogle typiske sociale positioner i det sociale boldspilfællesskab. Hermed kunne jeg få nogle klare indikationer på, om eleverne individuelt og gruppevis havde opnået en social læring, ud fra det undervisningsforløb jeg gennemførte med dem. Dertil hører der dog en vis grad af manglende pålidelighed, idet jeg ikke kan garantere mig, at de udvalgte elevers data dækker over hele klassen som helhed.

Her kunne jeg have anvendt den *kvantitative metode*, for at anskaffe mig nogle mere målbare datasæt. Denne metode lægger op til en mere objektiv tilgang til eleverne, eksempelvis i form af lukkede spørgsmål, hvor deres svar får en numerisk værdi i analyseprocessen.³³ Dette giver et mere statistisk overblik over elevernes læringsproces i forløbet, og derved kunne jeg med fordel have anvendt disse, for at få en samlet vurdering af klassens sociale læringsudbytte. Dette var dog ikke min foretrukne metode, idet min læreropgave i det deltagerinddragende klasseledelse, opfordrer til en mere subjektiv og dialogisk præget undervisning. Jeg valgte bevidst den kvalitative metode, med det mål at få en dybere indsigt i elevernes kognitive udvikling og sociale læring.

I det næste afsnit vil jeg lave en sammenfatning af refleksionsdelen.

Sammenfatning af refleksionsdelen

Før min konklusion på hele opgavens problemstilling, vil jeg kort opsummere på min refleksionsdel. Det har ikke været uden udfordringer og problematikker at arbejde med sociale læringsmål i mit praksisforløb. Først og fremmest skulle jeg omstille eleverne til en ny læringskultur, bygget op omkring et praksisfællesskab. Her skal læreren gøre sine overvejelser over den udfordring, som eleverne selvstændige tilgange og bevidstheder til de sociale værdier og normer besidder. Afslutningsvis kan man med fordel overveje, hvorledes man ønsker at evaluere på undervisningens mål. Jeg anvendte den kvalitative metode, for at få et subjektiv indblik i elevernes læringsproces, men således kan man også overveje andre brugbare metoder, som den objektive kvalitative metode, hvis man ønsker et bredt og målbart indblik.

Jeg vil hermed komme med en konklusion på min overordnede problemstilling, efter behandlingen af teori-, analyse- og refleksionsdelen.

---

³³ http://www.denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Sociologi/Sociologisk_metodologi/kvantitative_metoder

Konklusion

Min konklusion har til formål at svare på min problemstilling, der er udløst af min indledende forundring over de evalueringer, som EVA-rapporten har foretaget sig til faget idræt. Her vidner evalueringen om, at mange idrætslærere fokuserer mere på undervisningens indhold, frem for de tilknyttede mål. Dog har en del idrætslærere visioner om at inkludere de værdimæssige mål i undervisningen, men her peger rapporten på, at dette sker på en tilfældig og usystematiseret måde. Derfor ville jeg undersøge muligheden for at fremme de værdimæssige mål, herunder den sociale læring i idrætsundervisningen, ved at anvende relevante didaktiske redskaber. Problemstillingen var beskrevet som følgende i min indledning:

Hvilke handlemåder kan læreren benytte sig af, for at fremme den sociale læring i idræt?

Min analyse og dertilhørende vurdering og refleksioner over denne proces, har resulteret i følgende konklusion:

For at fremme de sociale og værdimæssige læringsprocesser i idrætsundervisningen, kan læreren overvejende benytte sig af et didaktisk redskab, der inkluderer eleverne i et praksisfællesskab, hvor hver enkelt elev er en medvirkende faktor til det sociale læringsudbytte. Her rummer den deltagerinddragende klasseledelse, et øget fokus på dialog og refleksion i elevernes praksis, der skal bevirke at de individuelt øger deres sociale bevidsthed og kompetencer.

Samtidig kan elevernes italesættelse og dialoger, om de sociale værdier og oplevelser under praksissituationer, være medvirkende til en fælles læring og erfaringsdannelse. Analysen af min undersøgelse med sociale læringsmål i boldspil, hvor jeg anvendte det ovenstående didaktiske redskab, viste nogle indikationer på at der ligger en stor udfordring ved at inddrage og målrette undervisningen, mod at fremme de værdimæssige mål, herunder den sociale læring. Min analyse viste således, at eleverne under mit praksisforløb, opnåede en begrænset social indsigt og kompetence. Især blandt de dominerende boldspillere, var der efter de fem uger stadig et behov for at aflevere bolden til de bedste holdkammerater, samt muligheden for at score mål. Analysen gav også nogle indikationer på, at eleverne havde fået en forståelse og indsigt i de sociale værdier i boldspil, og tilknyttede begreber dertil. Her gav eleverne dog udtryk for, at denne indsigt sjældent blev anvendt i praksis.

Denne problematik kan anskues ud fra et pædagogisk og sociologisk perspektiv, hvor elevernes individuelle, autonome og selvstændige tilværelse i den moderne kultur, kan være en årsag til et begrænset socialt læringsudbytte i praksisfællesskabet. Med henvisning til mit sociologiske perspektiv, er eleverne ifølge Thomas Ziehe, vokset op i en kultur, hvor de sociale normer ikke længere er konkrete og fastlagte, men skal findes i elevens egen holdning og meningsdannelse.

Derfor er det en stor udfordring for læreren, at anvende den deltagerinddragende klasseledelse som et didaktisk redskab, idet man skal forsøge at optimere et praksisfællesskab, der rummer mange forskellige individer, med hver deres sociale behov og kompetencer, samt intentioner med deltagelsen i undervisningen.

Helt konkret kan jeg afslutningsvis konkludere, at læreren kan øge sit didaktiske fokus på elevernes deltagelse i undervisningen, med intentionen om at de hver især gennem samtale og refleksion, får et socialt læringsudbytte, der også medvirker til nogle fælles sociale normer.

Perspektivering

Min perspektivering rummer nogle nye perspektiver til emnets problemstilling og den efterfølgende konklusion dertil. Jeg vil gerne inddrage disse nye perspektiver, som anledning til endnu en diskussion over, hvilke faktorer der påvirker intentionen om at fremme de dannelsesmæssige mål i idrætstimerne. Min perspektivering indeholder følgende diskussionspunkter:

1) Idrættens rolle og legitimitet i forhold til Folkeskolens dannelsesopgave

Jeg er af den opfattelse, ud fra egne erfaringer og en gennemlæsning af EVA- rapporten om faget idræt, at mange lærere og skoler har blandede holdninger og synspunkter på idrættens rolle og værdi i forhold til Folkeskolens dannelsesmæssige mål. Ud fra min bearbejdning af denne opgave, herunder beskrivelsen af de didaktiske redskaber og analysen af mit praksisforløb, der bygger på sociale målsætninger, har jeg god grund til at bringe en diskussion i spil, der vedrører fagets værdi og legitimitet i forhold til dannelsesopgaven. Jeg har den holdning, at idræt rummer mange gode potentielle indholdsområder med værdimæssige mål, der med fordel kan gennemføres ud fra nogle overvejende didaktiske valg, og pædagogiske argumenter. Desuden kan et fag alene, ikke være afgørende for en god og social dannelse, men skal derimod være et blandt mange fag i skolen, der til sammen udvikler eleven i en fornuftig retning.

2) Foreningslivet og fritidssportens negative indvirkning på arbejdet med de sociale mål i et praksisfællesskab.

Dette nye perspektiv er tilføjet som et resultat af mine oplevelser og erfaringer fra praktikken. I mit undersøgelsesforløb, havde jeg muligheden for at observere og snakke med eleverne fra femte klasse, og det viste sig at størstedelen af klassen enten havde håndbold eller fodbold som fritidsinteresse. Hermed kan jeg bringe endnu et nyt diskussionspunkt til min perspektivering, hvor jeg er af den opfattelse, at elevernes tilgang og intentioner til de værdimæssige mål i boldspil, påvirkes af den konkurrence- og vinderkultur som foreningsidrætten efter min opfattelse ofte bygger på. Hermed tager eleverne denne konkurrencekultur med over i idrætstimerne, hvilket resulterer i et øget fokus på at vinde og score mål, uanset om det går ud over de mindre dygtige boldspillere, der efter mine observationer ser passivt til, imens de dygtigste boldspillere centrerer spillet omkring dem selv. Dette perspektiv kan hermed give anledning til en refleksion og diskussion over spændingsforholdet mellem de værdimæssige mål for idræt i skolen, og den konkurrencekultur som fritidssporten bringer over i skoleidrætten.

Kildefortegnelse:

Rønholt, Helle m.fl.: *Idrætsundervisning - en grundbog i idrætsdidaktik*; (2008) Museum Tusulanums Forlag og Institut for Idræt, Københavns Universitet.

Eriksen, Mette Rose: *Deltagerinddragende klasseledelse i idræt udfordrer fagets traditionelle brug af mesterlæreprincippet*.

Danmarks Evalueringsinstitut (2004): *Idræt i folkeskolen. Et fag i bevægelse*. Danmarks Evalueringsinstitut.

Undervisningsministeriet: *Fælles Mål 2009 - Idræt*.

Oettingen, Alexander von: *Det pædagogiske paradoks - et grundstudie i almen pædagogik*. Forlaget Klim.

Ziehe, Thomas: *Adieu til halvfjerdserne - De unge og skolen under den anden modernisering*. Oversat af Hans Christian Fink

Brørup, Mogens m.fl. : *Den Nye Psykologihåndbog* (2006): Gyldendalske Forlag og forfatterne; Nordisk Forlag A/S København

Terp, Lene: *Didaktiske redskaber i idrætsundervisningen - et inspirationsmateriale til teori og praksis*: Skoleidrættens udviklingscenter

Kilder anvendt fra internettet:

http://www.denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Sociologi/Sociologisk_metodologi/kvitative_metoder

http://www.denstoredanske.dk/Samfund,_jura_og_politik/Sociologi/Sociologisk_metodologi/kvalitative_metoder

Bilag 1) Undervisningsforløb

Undervisningsforløb	5. klasse	Idræt	Empiri: Indsamling af kvalitativ data	
Indhold	Mål	Metode / redskaber	Observationer	Elev udtalelser
<p>1-2. lektion:</p> <p>Boldspil</p> <p>Opvarmning: Løb med forskellige øvelser + fodbold dans</p> <p>Indhold: Boldøvelser med fokus på fødder og spark</p> <p>2 hold - spil på 4 mål med spilmodifikationer undervejs (skifte mellem kast og spark)</p> <p><u>Vælger bevidst at sætte eleverne direkte i gang med spillene, uden forklaring. Jeg afbryder heller ikke spillene, med det mål om at få autentiske observationer af spillets gang og elevernes adfærd.)</u></p> <p>Jeg afslutter undervisningen med en mundtlig evaluering af spillet, og en introduktion af næste uges undervisning.</p>	<p>Fælles Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • anvende tekniske færdigheder i forskellige spil • anvende musik sammen med forskellige idrætsdiscipliner • Forstå og forholde sig til egen rolle og eget ansvar i regelbaserede Idrætsaktiviteter <p>Empiri mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Observation af klassens sociale adfærd under forskellige boldspil • Undersøge hvilke typiske situationer der opstår i spillene, som kan danne grundlag for videre bearbejdelse i mit sociale læringsprojekt. 	<p>Observation af elevernes sociale adfærd under autentiske spilsituationer</p> <p>Observation og notering af elevernes reaktioner og udtalelser på spillets gang, og deres egen situation og deltagelse i spillet.</p> <p>Disse skal benyttes til den senere udvælgelse af elever til interview.</p>	<p>Eleverne viser stor motivation for det præsenterede spil på 4 mål.</p> <p>Nogle af drengene brokker sig over holdsætningen, og mener at det er "unfair" hold, idet der er flere dygtige boldspillere på det andet hold</p> <p>Boldspillerne dominerer straks spillet, og har oftest fokus på at bringe bolden frem til scoring, enkelte drenge dribler og skyder hele tiden selv.</p> <p>To piger står meget passiv og ser til, imens de andre løber rundt.</p> <p>Det er næsten altid de samme 6-7 elever der fungerer som medspillere og afslutter. Resten fylder mere eller mindre bare de tomme rum på banen ud.</p> <p>To piger med fodbold som fritidsinteresse, deltager på lige fod med drengene. De udviser stor aktivitet og kommunikation.</p>	<p>Dreng: (før spillets start) <i>"Det er dårlige hold, må jeg ikke hellere komme på det andet"</i></p> <p>Pige: (henvender sig til mig under spillet) <i>"Det er ikke sjovt, jeg får aldrig bolden, drengene kører selv hele tiden"</i></p> <p>Elev svarer på mit spørgsmål om deres holdning til boldspil: <i>"Det er altid drengene der styrer det hele, og har bolden når vi spiller fodbold eller høvdingebold"</i></p>

Indhold	Mål	Metode / redskaber	Observationer	Elev udtalelser
<p>3-4. lektion:</p> <p>Boldspil / Boldlege</p> <p>Opvarmning: Basketballdans</p> <p>Indhold: Dialog om sociale begreber og spilbegreber:</p> <p><i>*spilbar</i> <i>*medspiller</i> <i>*tillid</i></p> <p>+ mine intentioner med undervisningsforløbet.</p> <p>”Kombinationsbold” (Spillet roterer mellem basketball, håndbold og fodbold. Hvert hold har en spiller på siden som er medspiller eller opsamlere ved bolde der går ud. Spilleren kan skifte fra det ene spil til andet.)</p>	<p>Fælles Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kende til forskellige boldspil • Anvende forskellige regler i samme spil • Kende til egen rolle og andres rolle ved holdsamarbejde <p>Empiri mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Bevidstgøre eleverne om mine intentioner med forløbet. • Introducere og føre dialog om relevante spilbegreber, der har social karakter • Eleverne skal forsøge at anvende begreberne i spil, for at udvise forståelse for disse. • De sociale mål og handlinger kan fremkomme ved spillets karakter, idet at holdene taktisk kan ændre spiltype, ved at spille bolden ud til medspiller på sidelinje, som kan skifte fra fodbold til basketball. • at eleverne ud fra spillets rammer, ser at alle spillere på holdet har en spillemæssig betydning 	<p>Jeg har medbragt 3 store sedler med de tre spil / sociale begreber, som alle elever kan se, og derfra udtale sig om deres forståelse af disse</p> <p>Praksisfællesskabet opstår i led med dialogen om de tre begreber, samt spillet "kombinationsbold", hvor eleverne afbrydes undervejs inden for bestemte tidsintervaller, eller hvis jeg udefra kan se hændelser i spillet, der har potentiale til en dialog om de sociale værdier og handlinger.</p> <p>Didaktisk inspiration: Med inspiration fra Mette Rose Eriksens didaktiske artikel, er følgende handlinger taget i brug: - Indsigt og bevidsthed om mine mål for undervisningen. - Dialogen skal sætte ord på de oplevelser og erfaringer eleverne gør i spillet.</p>	<p>Eleverne er utålmodige i forhold til timens begyndelse, hvor de hellere vil i gang med det samme, i stedet for at blive præsenteret for indhold og mål</p> <p>Det tager et stykke tid at komme i gang med spillet, fordi spillets regler skal forklare flere gange</p> <p>Drengene viser en del mere fokus på at spille bolden ud til medspilleren på sidelinjen, idet at det er en del af spillets rammer og regler. Mine intentioner om at "tvinge" eleverne til at inddrage de andre er mere eller mindre en succes.</p> <p>Der er stadig drenge, trods spillets regler, der dribler selv, og undlader at spille bolden videre i mange tilfælde.</p>	<p>Begrebs diskussion: <i>"Kan vi ikke bare gå i gang med at spille, vi gider ikke stå her og snakke"</i></p> <p><i>"En medspiller er en, som du er på hold med"</i></p> <p><i>"Tillid betyder at man tror på at den som man spiller på hold med, kan finde ud af at spille bolden videre"</i></p> <p><i>"Medspiller betyder at man spiller med på et hold"</i></p> <p>Elev under spil: <i>"Er det nødvendigt at vi spiller bolden ud til hende på sidelinjen, når vi helst vil spille fodbold."</i></p>

Indhold	Mål	Metode / redskaber	Observationer	Elev udtalelser
<p>5-6.lektion</p> <p>Boldspil / Sociale værdier</p> <p>Opvarmning: Kaj og Andrea opvarmning</p> <p>Indhold: Dialog om de førnævnte sociale spilbegreber</p> <p>+ anvendelse af disse under aktivitet:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Partibold med scoring i begge ender. 2) Snak om roller i spillet og begreber 3) Anvende begreber i spil. Elever tildeles roller på små sedler, som skal gøres tydelige i deres eget spil. Rollerne er som følgende: - Spil altid bolden videre til dreng / pige - Giv ros til dine medspillere uanset hændelse. - Skab målgivende chancer til dine medspillere - Kommuniker hele tiden med dine medspillere 4) Evaluere spillet og egen / andres roller 	<p>Fælles Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • deltage i regelbaserede holdidrætter og små- og minispil • udvise samarbejdsevne og social opmærksomhed i forhold til idrætslige aktiviteter • forstå egen rolle og eget ansvar i regelbaserede idrætsaktiviteter <p>Empiri Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Eleverne skal via partibold forsøge at udvise forståelse for begreber, ved at anvende disse under spil. Hvad det vil sige at være en <i>medspiller</i>, at gøre sig <i>spilbar</i> og have <i>tillid</i> til de andre spillere. • Rollespillet skal medvirke til bevidste handlinger af sociale egenskaber. • Håber at rollerne åbner op for elevernes fokus på de sociale værdier under spil. 	<p>Didaktisk handleredskab Ud fra Mette Rose Eriksens didaktiske artikel, har jeg brugt følgende inspiration:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fokus på elevinddragelse i form af dialog / evaluering af rollespillets afvikling. • Gøre eleverne bevidste om mål for undervisningen, samt hvilke sociale værdier der er tilknyttet. • <u>Har tilknyttet begreberne for at eleverne har noget konkret at arbejde ud fra.</u> <p>Christensen og Torstensen har med deres <i>didaktiske model for gruppeudvikling</i> bidraget med følgende: (se teoridel)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mulighed for at iværksætte en læringsituation der påvirker elevens adfærd med henblik på at give erfaringer med spilsituationer og handlinger af social værdi. • Jeg kan løbende påvirke elevernes adfærd ved dialog 	<p>I partibold tyder det på at eleverne i korte perioder formår at anvende de tilknyttede begreber i praksis. Der er mere kommunikation, flere af pigerne gør sig mere spilbar og kalder på bolden. Men der går ikke lang tid før de gamle spilvaner træder ind igen, da drengene overtager styringen, og dominerer alle spillets facetter.</p> <p>Der skal bevidste spilafbrydelser med feedback og evalueringer fra min side til, før eleverne igen holder fokus på de tilknyttede begreber.</p> <p>Pigerne virker mere positive over udviklingen i spillet, og deres indflydelse i spillet, men begejstringen forsvinder hurtigt, efter som drengene vender tilbage til deres dominans</p> <p>Rollespillet fungerer efter hensigten fint. Nogle af drengene laver sjov med ideen og overdriber deres rolle, men to til tre af de dominerede drenge stræber efter at udfylde rollen. Især en dreng spiller hver gang til en pige på holdet.</p>	<p>Elev under "partibold": <i>"Pigerne gør ikke ret meget for at stå fri så vi kan spille bolden til dem"</i></p> <p>Elev om rollespillet: <i>"jeg forstår ikke min seddel, skal jeg tale pænt til mit hold selvom de laver fejl, eller ikke gider at løbe sig fri?"</i></p> <p>Elev om rollespillet: <i>"Det er altså svært at skulle spille samtidig med at man skal gøre det der står på sedlen"</i></p> <p>Elev efter rollespil: <i>"Jeg synes det virker dumt at man hele tiden skal spille pigerne"</i></p> <p>Elev svarer under evaluering af rollespil: <i>"Jeg fik slet ikke scoret nogen mål, fordi jeg hele tiden skulle spille de andre fri"</i></p> <p><i>"Det var sjovt at få bolden fra drengene hele tiden, fordi så kunne vi også være med"</i></p> <p><i>"Jeg var rigtig god til min seddel, jeg tror jeg lagde op til tre mål"</i></p>

Indhold	Mål	Metode / redskaber	Observationer	Elev udtalelser
<p>7-8. lektion</p> <p>Boldspil med fokus på de sociale læringsmål og anvendelse af spilleregler.</p> <p>Opvarmning: ”Bulldog”</p> <p>Indhold: Eleverne skal arbejde med de tilknyttede begreber og social forståelse gennem to spil, og skal afslutningsvis evaluere skriftligt, i forhold til spillet og de oplevelser og erfaringer de opnår herved.</p> <p>Spil 1) ”Kombinationsbold” på stor bane. Der kan scores i både basketballkurve, håndboldmål og i keglefelter.</p> <p>Spil 2) ”Finsk Rundbold” Eleverne opfordres til at arbejde sammen, om at kunne udføre spillet. Modsat det andet spil, hvor det er op til dem selv at finde medspillere.</p> <p>Evaluering: Spørgeskema (se bilag 2) + mundtlig evaluering af spillene.</p>	<p>Fælles Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Deltage i regelbaserede spil • Forstå betydningen af holdets samarbejde og egen rolle i spil <p>Empiri Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fremme sociale handlinger under spil, ved at anvende spilleregler som medspillere, spilbar og tillid. • Finsk Rundbold skal bidrage til bevidste medspilshandlinger og social praksis, da holdet i marken skal bringe bolden mellem benene på alle spillerne før bolden kastes ind til opgiver. Hermed SKAL alle røre bolden, og tvinges derfor til at spille til hinanden. Jeg håber eleverne ser betydningen af godt samarbejde og fællesskab som middel til vinde kampen. • Spørgeskemaerne er et evaluerende redskab, til nedskrivning af deres egen oplevelse. Jeg skal bruge deres evaluering til videre 	<p>Didaktisk redskab: Ud fra Mette Rose Eriksens didaktiske artikel, har jeg brugt følgende inspiration:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Fokus på elevinddragelse i form af dialog / evaluering af rollespillets afvikling. • Gøre eleverne bevidste om mål for undervisningen, samt hvilke sociale værdier der er tilknyttet. • <u>Har tilknyttet begreberne for at eleverne har noget konkret at arbejde ud fra.</u> <p>Christensen og Torstensen har med deres <i>didaktiske model for gruppeudvikling</i> inspireret til følgende: (se teoridel)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mulighed for at iværksætte en læringsituation der påvirker elevens adfærd med henblik på at give erfaringer med spilsituationer og handlinger af social værdi. • Eleven får til slut mulighed for at nedskrive erfaringer 	<p>Eleverne har svært ved at følge op på sidste uges snak om de forskellige spil / sociale begreber. De er passive i indledningen af undervisningen, da jeg spørger ind til deres erindringer og erfaringer fra sidste uge.</p> <p>Nogle af eleverne kommer med konkrete bud, som åbner op for en længere dialog om begrebet <i>Tillid</i>. Især hvordan det tilknyttes i boldspil.</p> <p>"Kombinationsbold" åbner op for en diskussion og ideudvikling i plenum, omkring spillets rammer og regler.</p> <p>Finsk Rundbold virker efter hensigten, således at eleverne i "marken" fokuserer meget på snakke sammen og samarbejde om at være effektive når bolden skal returneres til opgiver</p> <p>Jeg ser tydelige irritationer når jeg stopper spillet, for at drøfte deres samarbejde i spillet.</p> <p>Eleverne har svært ved at falde ned på jorden og koncentrere sig om evalueringen og spørgsmålene i spørgeskemaet efter endt spil.</p>	<p>Elev om spillet "kombinationsbold" rammer og regler: <i>"jeg synes banen er for stor, og målene står for langt fra hinanden... vi står for langt fra hinanden på holder"</i></p> <p>Elev svarer på mit spørgsmål om "spilbar" begrebets betydning i spillet: <i>"jeg synes man prøver at løbe sig fri, og råbe på bolden, men jeg får den bare ikke"</i></p> <p><i>"Spilbar betyder at man skal gøre en indsats for at kunne få bolden fra dine medspillere"</i></p> <p>Elev om "Finsk Rundbold" <i>"behøver vi virkelig at skulle trille bolden igennem benene på alle sammen, det går så langsomt når - anden elev- er med."</i></p> <p>Pige om drengenes indsats: <i>"De gider ikke gøre noget for at få bolden hurtigt tilbage igen"</i></p> <p>Elever om mine afbrydelser til snak om værdier m.m. <i>"Ej!, kan vi ikke godt få lov til at spille færdig, vi gider ikke snakke mere"</i></p>

	interview udvælgelse	og oplevelser		
Indhold	Mål	Metode / redskaber	Observationer	Elev udtalelser
<p>9-10. lektion</p> <p>Fodboldtræning med fokus på kommunal skoleturnering</p> <p>Indhold: Fodboldtræning og spil mellem de dannede hold.</p> <p>Imens laver jeg interviews med 3 udvalgte elever vedrørende min empiri undersøgelse. Med målet om at få evalueret og uddybet elevernes oplevelse, erfaringer og læring gennem processen med de sociale læringsmål.</p>	<p>Fælles Mål: Ingen mål sat, på grund af fodboldtræning. De andre idrætslærere styrede undervisningen</p> <p>Empiri Mål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Indsamle brugbare og evaluerende data til min undersøgelse ved interview af tre elever • At hjælpe eleven til at uddybe de oplevelser, erfaringer og læring ved de 4 foregående uger. 	<p>Didaktisk redskab: Mette Rose Eriksen:</p> <p>- Tid og rum til elevens refleksion og italesættelse af erfaringer og oplevelser. - Intentionen og målet bag undersøgelsen og interviewet uddybes for eleverne, for at de er bevidste om disse. I forhold til ugernes indhold.</p> <p>Interview: (kvalitativ) Pædagogisk og didaktiske perspektiver til samtalens egenskaber, inspirerer til denne form for dataindsamling. (med henvisning til Mette Rose Eriksen og J.J Rousseau)</p>	<p>Interview; De tre elever der kommer på skift over til mig, virker en smule spændte eller generte i forhold til at de skal sidde alene med mig og svare på mine spørgsmål</p> <p>De bliver mere afslappet og åbne i deres besvarelser efter som vi kommer godt i gang med spørgsmålene.</p>	<p>De mest brugbare og kvalitative data vil blive indført i mit empiri afsnit, med henblik på analysen.</p>

Bilag 2: Spørgeskema 5. klasse

Sæt X for dit svar

Spørgsmål:	Svar:
Hvad synes du om at spille ”kombinationsbold”?	Ikke godt - får aldrig bolden
	Nogenlunde - får bolden nogle gange
	Rigtig godt - har tit bolden og kan score
Hvad synes du om at spille ”Finsk Rundbold”?	Ikke godt
	Nogenlunde
	Rigtig godt
Gør du selv noget for at være med i spillet? F.eks. at gøre dig mere ”spilbar” for de andre?	Aldrig
	Nogengange
	Altid
Spiller du altid bolden videre til en fra dit hold, hvis han / hun er spilbar?	Nej
	Næsten
	Ja
Er der forskel på piger og drenge, når I spiller sammen på et hold, og skal vinde kampen?	Nej
	Måske
	Ja
Hvad er vigtigst for dig, når du spiller på et hold sammen med andre?	At score mål, så vi kan vinde
	At spille de andre fri, så de kan score
	At alle på holdet er med, og har det sjovt

Hvad betyder det at være ”medspiller”?:

Hvad betyder det at være ”Spilbar”?:

Hvad betyder det at have ”tillid” til andre?:

Navn:..... ■ ■

Bilag 3: Interview med elever

Klasse: 5.a

Evaluering af empiriproces: sociale færdigheder/ spilbegreber i boldspil

Periode: 5 uger

Spørgsmålene er vejledende, og der kan sagtens suppleres med relevante og mere dybdegående spørgsmål dertil, hvis jeg ser muligheder derved.

- 1) Hvad betyder følgende ord / begreber: ”Spilbar”, ”Tillid”, ”Medspiller”

- 2) Bruger du disse begreber når du spiller boldspil i idræt? Tænker du over dem, når du spiller?

- 3) Er du begyndt at spille bolden mere rundt til dine medspillere, efter vi har snakket om begreberne og brugt dem i spil? Fra den første idrætslektion, til den sidste?

- 4) Er der forskel på at spille bolden til en pige, og omvendt? Spiller du helst til en dreng, og omvendt? (eller fodboldspillere, håndboldspillere)

- 5) Diskuter deres individuelle svar fra spørgeskemaer. Bed om mere konkrete og dybe svar!

